

แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา
ขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
A GUIDELINE OF BUDGET ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD
GOVERNANCE FOR OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS IN
KHLONGLUANG DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE

นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา
ขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตมหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

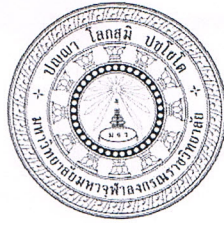
A Guideline of Budget Administration Based on Good Governance for
Opportunity Expansion Schools in Khlongluang District,
of Pathumthani Province

Miss Seangthean Jitshot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขต
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(รศ.ดร.อินตา ศิริวรรณ)

ประธานกรรมการ

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประยูร แสงใส)

กรรมการ

(ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.ประยูร แสงใส
ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์

ประธานกรรมการ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา
ขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัย : นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส, ป.ธ.๔ พ.ม., พธ.บ., M.A.,
(Education) P.G.Dip. in (Journalism), Ph.D. (Education)

: ดร. บุญเชิด ชำนิศาสตร์, กศ.บ (สุขศึกษา), ค.ม.(ปฐมวัย),
ปร.ด.(การบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหาร
งบประมาณของสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษา
เทคนิคและวิธีการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขยายโอกาสและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งเสริม
การบริหารงบประมาณ ๓) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงบประมาณที่บูรณาการตามหลักธรรมาภิ
บาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๑๐ ด้าน

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน ๑๗๖
คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน ๓ คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
และมีค่าความเชื่อมั่น ๐.๘๗ และแบบสัมภาษณ์สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการ
วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑.ระดับการบริหารงบประมาณของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๑๐ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับคะแนน
เฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านหลักความโปร่งใส
ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ
ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักประสิทธิผล และด้านหลักประสิทธิภาพ

๒.ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
ขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มากที่สุดในประเด็น การบริหารงบประมาณไม่
เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณรองลงมาในประเด็น การ
ปฏิบัติงานที่ไม่ทันกำหนดเวลาประเด็น มอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความถนัดประเด็น การระ
งานกับขอบเขตเวลาไม่สมดุล ประเด็น การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในองค์กร ประเด็น

ผู้บริหารแต่ละท่านมีหลักการบริหารที่แตกต่างกันนโยบายบางด้านในการบริหารงบประมาณไม่ชัดเจน และ ประเด็นปัญหาด้านความเมตตาและขวัญกำลังใจ

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดในประเด็น ผู้บริหารทุกท่านได้ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงบประมาณ โรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีการพัฒนาที่เจริญยิ่งขึ้นไป ร่องลงมาในประเด็น ต้องสำรวจความถนัดและความสนใจของบุคลากร แล้วจึงมอบหมายงานประเด็น บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานและรับทราบการดำเนินการการเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการต่างๆ ประเด็นควรเพิ่มการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มาก/การให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาล ประเด็นควรนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดี ผลเสียในการดำเนินงาน และประเด็น ควรสังเกตพฤติกรรมของบุคลากรด้วยตนเองมากกว่าฟังจากคำบอกเล่า

Thesis title : A Guideline of Budget Administration Based on Good Governance for Opportunity Expansion Schools in Khlongluang District, of Pathumthani Province

Researcher : Miss Saengthean Jitshot

Degree : Master of Arts (Education Administration)

Thesis Advisory Committee

: Asst.Prof.Dr.Prayoon Saengsai
(Pali IV, B.A., M.A. (Education), P.G.Dip.(Journalism), Ph.D.(Education)

: Dr. Boonchurd Chumnisat, B.Ed. (Health Educational), Ed.M. (Early Childhood Educational), Ph.D. (Educational Administration)

Date of Graduation : 19 March 2018

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of problems and obstacles in budget administration of Opportunity Expansion Schools in Khlongluang district of Pathumthani province, 2) to study techniques and methods in budget administration on Opportunity Expansion Schools and principles of good governance in budget administration, and 3) to propose a guideline of budget administration based on good governance for Opportunity Expansion Schools in Khlongluang district of Pathumthani province.

The quantitative data were collected from 176 samples by questionnaires and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 3 key-informants and analyzed by content analysis.

The results of the study found that:

1.The budget administration of Opportunity Expansion Schools in Khlongluang district of Pathumthani province was at a high level overall. In aspect, the highest level was on Participation, followed by Consensus Oreinted, transparency, Rule of Law, Decentralization, Responsiveness, Accountability, Equity, Effectiveness, and Efficiency respectively.

2. Problems and obstacles in budget administration based on good governance of Opportunity Expansion Schools in Khlongluang district of Pathumthani

province were found that; 1) budget administration not cope with the annual budget plan, 2) work operation out of the time frame, 3) work assigned to the wrong person, 4) workload not matched with the time frame, 5) personnel acknowledgement and understanding, 6) different administrators with different administration styles, 7) unclear policy on budget, and finally 8) compassion and morale.

3. Suggestions; the most suggestion was on the application of good governance in budget administration and development of school, and following suggestions were on a survey of skills and interests of personnel, acknowledgement of personnel in school about budget policy and budget spending, administration based on good governance, understanding of good governance, participation of teachers in operation, and work performance monitor rather than hearsays.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผศ.ดร. ประยูร แสงใส ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์ กรรมการ ที่ให้การแนะนำตรวจแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยทั้ง ๕ ท่าน คือ ๑) ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองสระ ๒) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดจันทร์กะพ้อ ๓) ผู้อำนวยการโรงเรียนปากคลองสอง ๔) ผู้อำนวยการโรงเรียนเมตารังค์ และ ๕) รองศึกษาธิการจังหวัด และขอขอบคุณพระสุรชัย หงส์ตระกูล ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการดำเนินการดูแลเรื่องเอกสารของมหาวิทยาลัย คอยแนะนำ ชี้แนะ และให้ความช่วยเหลือในส่วนรายละเอียดต่างๆของวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกปลาบปลื้มใจเป็นที่สุดที่ได้รับ ความกรุณาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะครูและผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตะวันเรืองและโรงเรียนขยายโอกาสทั้ง ๙ โรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีทุกท่าน ที่ได้เมตตาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูล สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่าน และเพื่อนทุกรูป/คน ที่คอยช่วยเหลือแนะนำแนวทางในระหว่างเรียน ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงจำนวนโรงเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๐
๔.๑	จำนวนความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๔
		๕๕
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม	๕๖
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ	๕๗
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริการงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่ง	๕๗
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริการงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา	๕๘
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริการงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดโรงเรียน	๕๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริการงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน	๕๙
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริการการบริการงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักประสิทธิผลจำแนกเป็นรายข้อ	๖๐
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักประสิทธิภาพจำแนกเป็นรายข้อ	๖๑

ตารางที่	หน้า
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักการตอบสนอง จำแนกเป็นรายข้อ	๖๑
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักภาระรับผิดชอบ จำแนกเป็นรายข้อ	๖๒
๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกเป็นรายข้อ	๖๓
๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักการมีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายข้อ	๖๔
๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักการกระจายอำนาจ จำแนกเป็นรายข้อ	๖๕
๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักการนิติธรรม จำแนกเป็นรายข้อ	๖๖
๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักความเสมอภาค จำแนกเป็นรายข้อ	๖๗
๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ จำแนกเป็นรายข้อ	๖๘
๔.๑๘ ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล	๖๙
๔.๑๙ ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิ บาล	๗๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้แนะทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลาง เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาว ที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. ๒๕๗๐ ซึ่งกำหนดไว้ว่า “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจ ที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”^๑

แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นแผนที่บูรณาการ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา กับการศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ของประเทศ และเชื่อมโยงการพัฒนาการศึกษากับการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น โดยคำนึงถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาตินี้จึงมุ่ง (๑) พัฒนาคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข” และ (๒) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน ๓ ด้าน คือ สังคม คุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียรขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ ภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละรักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

^๑แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓ มกราคม ๒๕๖๐. จาก <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>

สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาและเป็นตัวผลักดันให้การศึกษาประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่ได้วางไว้ก็คือ การบริหารงานด้านงบประมาณ สำหรับแผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณการเงินและพัสดุให้เป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณให้มีความโปร่งใส มีความเป็นธรรม มีประสิทธิผล เพราะการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะเน้นความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจขององค์กร จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์แผนงาน งาน/โครงการอย่างเป็นระบบ มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวัดผลสำเร็จของงาน เป็นระบบที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การเงินและพัสดุ ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของงาน หรือพันธกิจต่างๆขององค์กรหรือของรัฐ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและทำให้ประเทศชาติมั่นคงและพึ่งตนเองได้²

สถานศึกษาถือเป็นหน่วยทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต กล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออก ทั้งนี้การที่สถานศึกษาจะสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเช่นกัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และการที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยอันจะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกถึงความสำเร็จของการบริหารงานด้วยมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรม ที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและที่สำคัญคือ การสร้างศรัทธาตัวเองให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมงาน ดังแนวคิดของจุงและแมกกินสัน (Chung and Magginson) ที่เสนอว่า คุณลักษณะของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้การทำงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ³

ในขณะเดียวกัน การบริหารงบประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งที่ชี้แนะแนวความคิดในการบริหารงาน ตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁴

ดังนั้นในการบริหารงบประมาณในโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความเข้าใจในงานอย่างถ่องแท้ มีความรอบคอบ ความละเอียด สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างลงตัว และที่สำคัญคือการบริหารมีความโปร่งใส ยุติธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสอดคล้องกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารเป็นสิ่งที่ควรศึกษาเพื่อนำไปใช้พัฒนาและเรียนรู้การบริหาร เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่พัฒนามนุษย์อย่างแท้จริง

² ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ,มาตรฐานการจัดการทางการเงิน ๗ Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่ (กรุงเทพฯ: ๒๕๔๔.)

³ Kae H.Chung and Leon C.Magginson,Organization Behavior Development Managerial Skills (New York:Harper and Row Publisher,๑๙๘๑),๑๒๐.

⁴ สำนักนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,การบริหารการเงินในโรงเรียน มลรัฐออสเตรเลียใต้ (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์,๒๕๔๓),7.

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติโดยเปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในพื้นที่ห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในขณะนั้น ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เยาวชนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่สามารถเดินทางไปศึกษาต่อในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการเปิดโอกาสหรือขยายโอกาสให้เยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลได้มีพื้นฐานการศึกษาที่สูงขึ้น ในการดำเนินการดังกล่าวใช้อาคารสถานที่และบุคลากรของโรงเรียน ประถมศึกษา จากการดำเนินของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๓ จนถึงปี การศึกษา ๒๕๔๔ มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๖,๖๖๓ โรง และใน ปี การศึกษา ๒๕๕๔ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาทั่วประเทศ มีจำนวนถึง ๗,๐๘๓ โรง ในเขตอำเภอคลองหลวง มีโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน ๙ โรงเรียน โดยโรงเรียนขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง ผู้ปกครองมีฐานะยากจนถึงฐานะปานกลาง และโรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขยายโอกาส ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาให้มีธรรมาภิบาลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษาขยายโอกาสต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จ.ปทุมธานี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขยายโอกาสและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมการบริหารงบประมาณ

๑.๒.๓ เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงบประมาณที่บูรณาการตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จ.ปทุมธานี

๑.๓ ขอบเขตของงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา ประกอบด้วยระเบียบการบริหารงบประมาณ บริหารพัสดุทรัพย์สิน ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารกับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน และหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงบประมาณ

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑. ตัวแปรต้น ตัวแปรต้นในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ๑) การบริหารงบประมาณในสถานศึกษา และ ๒) หลักธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมการบริหารงบประมาณ

๒. ตัวแปรตาม ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.) วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๓๓๓ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง จากการเทียบตาราง Krejcie & Morgan ได้จำนวน ๑๘๑ คน

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๙ โรงเรียน ได้แก่ ๑) โรงเรียนวัดตะวันเรือง ๒) โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ๓) โรงเรียนคลองหนึ่ง(แก้วนิมิตร) ๔) โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง ๕) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 69 (คลองหลวง) ๖) โรงเรียนลำสนุ่น ๗) โรงเรียนวัดกลางคลองสาม ๘) โรงเรียนวัดมูลเหล็ก ๙) โรงเรียนวัดอู่ข้าว

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อความเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามความหมายของคำต่างๆ ไว้ดังนี้

คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวบุคคลที่มีมาแต่กำเนิดและที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมลักษณะของผู้บริหาร ๘ ด้าน คือ (๑) ด้านภาวะผู้นำ (๒) ด้านกาจุงใจ (๓) ด้านการติดต่อสื่อสาร (๔) ด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน (๕) ด้านการตัดสินใจ (๖) ด้านการกำหนดเป้าหมาย (๗) ด้านการควบคุมการปฏิบัติงาน และ (๘) ด้านเป้าหมายของการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม

หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองการบริหารจัดการควบคุมดูแลกิจการต่าง ให้เป็นไปในครรลองครองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐ และเอกชน ช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพประกอบด้วยหลักสำคัญ ๑๐ ด้านได้แก่

๑.หลักประสิทธิผล หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒.หลักประสิทธิภาพ หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี ที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๓.หลักการตอบสนอง หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึง ตอบสนองตามความคาดหวังความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่าง

๔.หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้ง การแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

๕.หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชัดแจ้งได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

๖. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๗. หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลาง ให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน ดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากรโดยมุ่งเน้นการสร้างคามพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

๘. หลักนิติธรรม หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๙. หลักความเสมอภาค หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่นๆ

๑๐. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไป ภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนในการจัดทำงบประมาณรายรับรายจ่าย การทำบัญชี การตรวจสอบและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างรอบคอบ โดยมีหลักการว่าให้ใช้จ่ายอย่างประหยัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และต้องมีการวางแผนการใช้เงินล่วงหน้าพร้อมทั้งมีการคาดการณ์ถึงสภาพทางการเงินเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายว่าจะสูงขึ้นหรือลดลง เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ซึ่งขอบข่ายการดำเนินงานมีดังนี้ (๑) การวางแผนงบประมาณ (๒) การกำหนดผลผลิตและคำนวณต้นทุน (๓) การจัดระบบการจัดซื้อ จัดจ้าง (๔) การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ (๕) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (๖) การบริหารสินทรัพย์ (๗) การตรวจสอบภายใน

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑

ผู้อำนวยการ หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑

ครู หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑

โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต ๑ ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๙ โรงเรียน

๑.๕ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๕.๑ ทราบการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

๑.๕.๒ ได้แนวทางการการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

๑.๕.๓ องค์กรู้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่งานที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๒.๑ งานงบประมาณ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

๒.๓ ธรรมาภิบาลในพระไตรปิฎก

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ งานงบประมาณ

การงบประมาณ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกระดับ ทุกหน่วยงาน และทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงิน ที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงัก งบประมาณเป็นสิ่งกำหนดกรอบแนวคิดเป็นการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงาน งบประมาณจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์นโยบาย วิธีดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสมมีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การบริหารองค์การจำเป็นจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างถี่ถ้วน เพื่อจะได้ดำเนินงานภายใต้สภาวะการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภายหน้าได้อย่างดีที่สุด ปัญหาบางประการเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้หรือแก้ไขได้ภายในระยะสั้น แต่บางอย่างอาจต้องใช้ระยะเวลายาวนาน เช่น การขาดแคลนบุคลากร ถ้าบุคลากรที่ขาดนั้นเป็นบุคลากรประเภทไม่ต้องการระดับช่างฝีมือ หรือความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ปัญหานี้ก็สามารถแก้ไขได้ในระยะสั้น แต่ถ้าหากบุคลากรที่ขาดแคลนนั้นเป็นบุคลากรที่ต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษเฉพาะเรื่องอาจต้องการเวลาในการรับสมัครและคัดเลือก นอกจากนั้น ยังต้องจัดให้มีการฝึกอบรมจนมีความชำนาญในระดับที่ต้องการ การแก้ไขปัญหาเช่นนี้จึงต้องการระยะเวลานานขึ้น นั่นย่อมหมายถึงต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน

ดังนั้น การวิเคราะห์พยากรณ์ตลอดจนการวางแผนงบประมาณล่วงหน้าว่าสภาพการณ์ข้างหน้าจะเป็นเช่นใดมีปัจจัยใดบ้างที่จะมีผลกระทบต่อการทำงาน เพื่อขจัดผลกระทบเหล่านั้นมิให้มีผลต่อกิจการหรือบรรเทาผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ตรงข้ามถ้าหากสภาพแวดล้อมที่คาดคะเน มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปในทางดีแน่นอน การวางแผนล่วงหน้าจะทำให้กิจกรรมพร้อมที่จะรับประโยชน์ได้อย่างทันท่วงที ไม่ต้องใช้เวลาปรับตัวมากอย่างที่ไม่มีการวางแผนงบประมาณล่วงหน้า¹

สาระสำคัญเกี่ยวกับการงบประมาณ โดยแบ่งออกเป็น ๑๐ หัวข้อย่อยคือ นิยามและความหมายของการงบประมาณ ประวัติการงบประมาณ ความสำคัญของการงบประมาณ หลักการงบประมาณ นโยบาย

^๑ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา , การงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๐), หน้า๒.

การงบประมาณ กระบวนการงบประมาณ ข้อจำกัดของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา การงบประมาณแสดงแผนงานและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนิยามและความหมายของการงบประมาณ

นักวิชาการและนักการบริหารได้ให้นิยามและความหมายของการงบประมาณไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

গুলิก (Gulick) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการ จัดทำงบประมาณการเงินการวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การบัญชีและการควบคุมดูแลใช้จ่ายเงินหรือตรวจสอบบัญชีโดยรอบคอบ และรัดกุม^๒

นิยามของงบประมาณที่กินความกว้างมากนิยามหนึ่งคือ งบประมาณเป็นแผนการเงินที่ใช้เป็นรูปแบบสำหรับการปฏิบัติการในอนาคตและเป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติการเหล่านั้น อันเป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายและรายรับที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ดังนั้น นิยามของงบประมาณที่กินความกว้างมากนิยามหนึ่งคือ งบประมาณเป็นแผนการเงินที่ใช้เป็นรูปแบบสำหรับการปฏิบัติการในอนาคตและเป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติการเหล่านั้น อันเป็นการคาดคะเนค่าใช้จ่ายและรายรับที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า ดังนั้น งบประมาณจึงเป็นแผนที่เป็นกิจลักษณะ แสดงถึงการใช้จ่ายทรัพยากร แรงงาน วัสดุและอื่น ๆ^๓

การงบประมาณยังหมายถึง การกำหนดรายรับรายจ่ายในชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน^๔

การงบประมาณแบ่งได้ ๒ ประเภท คือ การงบประมาณระยะยาว (long range budgetplanning) ใช้เวลา ๕-๑๐ ปี และการงบประมาณระยะสั้นโดยปกติใช้เวลา ๑ ปี หลังจากเริ่มงบประมาณใหม่ ๒-๓ เดือน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทำงบประมาณจะต้องวางแผนสำหรับปีต่อไป โดยส่งแบบฟอร์ม และคำแนะนำให้หัวหน้าหน่วยงานเสนอโครงการรายจ่าย เพื่อรวบรวมพิจารณาตัดทอนตามความจำเป็นเร่งด่วนขององค์การ

เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ถือว่าการงบประมาณมีความหมายครอบคลุมถึงการจัดทำงบประมาณ (budget preparation) และการควบคุมโดยงบประมาณ (budgetary control)^๕

ประวัติของการงบประมาณมีผู้กล่าวว่า งบประมาณแผ่นดินนั้นมีความเก่าแก่พอ ๆ กับการมีรัฐบาลเอง (governmentbudgeting is as old as government itself.) แม้กระทั่งสภาของเผ่าชนต่าง ๆ ในระยะเริ่มแรกที่สุดซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่น ก็จะต้องให้ความสนใจต่อทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่สำหรับใช้ในโครงการต่าง ๆ ของเผ่าชนของตน รวมทั้งเพื่อนบ้านก็ดี จับบ้าหรือช้างไว้ใช้งานก็ดี หรือหักร้างถางพงเพื่อทำไร่นาก็ดี หัวหน้าเผ่าและกรรมการของสภาก็จะต้องประเมินทรัพยากรและความสามารถของท้องถิ่นกับงานที่จะต้องทำกระบวนการดังกล่าวนี้คือการทำงบประมานนั่นเอง ถึงแม้จะเป็นกระบวนการที่มีลักษณะหยาบ ๆ (primitive) ก็ตามกระบวนการงบประมาณเป็นเรื่องที่ทุกสังคมไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็ก ไม่ว่าจะธรรมดาหรือซับซ้อนต้องประสบทั้งนั้น^๖

การจัดทำงบประมาณได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรก ในประเทศอังกฤษในราวศตวรรษที่ ๑๗-๑๘ ซึ่งเป็นสมัยที่สภาผู้แทนราษฎร ได้ประสบความสำเร็จในการสงวนอำนาจที่จะอนุมัติรายได้และรายจ่ายของรัฐบาล คำว่า “งบประมาณ” ที่ใช้ในครั้งนั้น หมายความว่าเอกสารรายได้และรายจ่าย ซึ่งรัฐมนตรีคลังของอังกฤษจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเป็นประจำทุกปี (คำว่า “budget” ในภาษาอังกฤษนี้มีที่มาจากคำฝรั่งเศสโบราณ

^๒ Luther Gulick, Papers on the Science of Administration (New York : Institute of PublicAdministration, ๑๙๗๓), p. ๑๓.

^๓ Andren C. Stedry, “Budgets : Definition and Scope , “Public Budgeting and Finance, RobertT.Golembiewski, ed. (Itasca, Ill, : Peacock Publishers, ๑๙๖๘) , p. ๑๐.

^๔ Lester R. Steig and E. Kemp Frederick, School Personnel and In- Service Training Practices (WestNyack N.V. : Parker Publishing Company, Inc., ๑๙๖๙) p. ๗๙.

^๕ เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา , การงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๐, หน้า ๒)

^๖ ไพศาล ชัยมงคล , งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๖) , หน้า ๖

คือคำว่า bougette ซึ่งแปลว่า ถุงย่าม ซึ่งหมายถึงถุงย่ามที่บรรจุเอกสารรายรับรายจ่ายที่รัฐมนตรีคลังจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรในสมัยนั้น) ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๙ จึงได้มีการจัดทำงบประมาณขึ้นในประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรป ในปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างก็จัดทำงบประมาณกันทั้งนั้น⁷

การจัดทำงบประมาณนั้นรัฐเป็นผู้จัดทำขึ้นก่อน เดิมทีเดียวการจัดทำงบประมาณมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองและการคลัง กล่าวคือ เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้งบประมาณเป็นเครื่องมือควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล ตามหลักสูตรการแบ่งแยกอำนาจระหว่างองค์การของรัฐในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเพื่อจัดระเบียบการใช้จ่ายเงิน แต่ในปัจจุบันนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันว่าการจัดทำงบประมาณของรัฐนั้น นอกจากจะมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมือง และการคลังแล้ว ยังมี วัตถุประสงค์ในทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย ดังจะเห็นได้ว่าในยามที่ประเทศตกอยู่ในภาวะเงินเฟ้อ(Inflation) รัฐบาลจะแก้ภาวะดังกล่าวด้วยการเพิ่มอัตราภาษีอากรเพื่อลดจำนวนเงินหมุนเวียนในประเทศและการที่รัฐบาลของทุกประเทศใช้จ่ายเงินในการลงทุนเพื่อเพิ่มพูนผลผลิตของประเทศนั้น ก็เพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอันจะเป็นการยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ในปัจจุบันนี้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การอิสระของรัฐบาล และหน่วยงานธุรกิจใหญ่ ๆ ของเอกชนก็ได้จัดทำงบประมาณของตนเช่นเดียวกัน การจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เช่นเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณของรัฐ แต่การจัดทำงบประมาณของหน่วยงานธุรกิจเอกชน และขององค์การรัฐบาลนั้นมีวัตถุประสงค์ในทางการเงินแต่อย่างเดียว กล่าวคือเพื่อจัดระเบียบการใช้จ่ายเงินและป้องกันการใช้เงิน งบประมาณของเอกชน(private budget) มีข้อแตกต่างกับงบประมาณของรัฐและงบประมาณขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น หรือเรียกกางบประมาณรัฐบาล (government budget) อยู่หลายประการ⁸

หลักการงบประมาณ

ตามที่คณะของ ศาสตราจารย์ ดร. ปวย อึ้งภากรณ์ ได้ให้หลักสำคัญไว้ ๖ ประการ พอสรุปได้ดังนี้

๑. หลักการคาดการณ์ไกล(foresight) การจะทำอะไรจะใช้เงินในปีใดเท่าใดต้องมีการวางแผนไว้ มิฉะนั้นจะทำก็ทำ ต้องการจะใช้เงินอย่างไร ก็เพียงพอลำบากเงินจากที่โน่นบ้างที่นี้บ้าง โดยไม่คำนึงถึงว่ามีโอกาสอันใดในงบประมาณหรือไม่

๒. หลักประชาธิปไตย(democracy)ต้องให้ราษฎรผู้เสียภาษีมีส่วนรู้เห็นและให้ความเห็นชอบ ทั้งรายได้และรายจ่าย ในประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยพอสมควร รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมาโดยชอบธรรมก็เป็นสถาบันที่ให้คำปรึกษาและอนุมัติแก่รัฐบาลในการเก็บภาษีอากรและการจ่ายเงิน

๓. หลักดุลยภาพ (balance) งบประมาณควรจะสมดุลกัน ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าต้องสมดุลทุกปี บางปีอาจจะมีขาดดุล บางปีอาจจะมีเกินดุล ซึ่งจะขาดดุล หรือเกินดุล ก็ขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามเมื่อนำงบประมาณหลาย ๆ ปี รวมกันแล้วควรจะสมดุล ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้ประเทศเกิดหนี้สินล้นพ้นตัว

๔. หลักสารัตถประโยชน์ (utility) การจัดทำงบประมาณต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นหลัก ควรจะมีการจ่ายลงทุนไว้ให้มากพอเป็นส่วนสัดเหมาะสมกับรายจ่าย

⁷ สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐ , ภายใต้คำว่า “งบประมาณ” โดยสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี , หน้า ๔๑๙๒ - ๔๑๙๓.

⁸ ไพศาล ชัยมงคล งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ๒๕๒๖)

๕. หลักยุติธรรม (equity) คือให้มีความยุติธรรม (มีศีลธรรมและความชอบธรรม) ทั้งในด้านรายได้และรายจ่าย เช่น กรณีเงินรายได้จากการเก็บภาษีต้องให้ยุติธรรมที่สุด คนมีรายได้มาก ก็ควรจะเสียมากกว่าคนจน เป็นต้น

๖. หลักสมรรถภาพ (efficiency) หลักนี้เกี่ยวกับวิธีการควบคุมงบประมาณ ทั้งรายได้และรายจ่ายให้ถูกต้อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับหน่วยราชการทุกแห่งทั้งที่มีหน้าที่เก็บเงินและจ่ายเงินกระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณมีหน้าที่ดูแลและส่งเสริมให้เกิดสมรรถภาพมากขึ้น^๙

กิตติมา ปรีดีติลล ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของงบประมาณโดยสรุปไว้ดังนี้

๑. เป็นแหล่งที่แสดงรายรับรายจ่ายของรัฐบาลทุกรายการให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะจะช่วยให้รัฐบาลสามารถตัดสินใจในการใช้จ่ายเงินได้ถูกต้อง ตามความสำคัญมากน้อยก่อนหลังและจะช่วยให้เกิดการประหยัดด้วยในแง่ของการทำงานซ้ำซ้อนกัน

๒. งบประมาณจะต้องช่วยทำให้เกิดความเจริญแก่ประเทศชาติ

๓. ช่วยให้เกิดการประหยัด ทั้งด้านรายรับและรายจ่าย

๔. งบประมาณที่ดีควรมีระยะเวลาที่เหมาะสม โดยปกติระยะเวลาของงบประมาณโดยทั่วไปกำหนดระยะเวลา 1 ปี เรียกว่า “ปีงบประมาณ” และควรกำหนดสม่ำเสมอทั้งหมดไป

๕. งบประมาณที่ดีควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย

๖. มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

๗. จะต้องเปิดเผยได้

๘. งบประมาณที่ดีควรมีความยืดหยุ่นได้ตามความจำเป็น

๙. งบประมาณที่ดีจะต้องมีความเชื่อถือได้ในแง่ของความบริสุทธิ์ ไม่มีการทุจริต

๑๐. งบประมาณที่ดีจะต้องไม่มีเรื่องอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง^{๑๐}

ส่วนไพศาล ชัยมงคล ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของงบประมาณแผ่นดินไว้ซึ่งพอจะสรุป ได้ดังนี้

๑. จะต้องเป็นศูนย์รวมเงินแผ่นดินหรือที่เรียกว่ามีความครบถ้วน ถ้าสามารถรวมเงินแผ่นดินไว้ในแหล่งเดียวกัน คือ เป็นแผนงบประมาณของประเทศก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะจะทำให้รัฐบาลสามารถพิจารณาลำดับความสำคัญก่อนหลังของงาน (priority) ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและความต้องการอันแท้จริงของประชาชน

๒. จะต้องถือหลักพัฒนา การจัดเตรียมงบประมาณของประเทศนั้น รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาในทุก ๆ ด้านของประเทศ พยายามให้งบประมาณแผ่นดินเป็นเครื่องมือที่จะนำความก้าวหน้ามาสู่ประเทศอย่างเต็มที่

๓. จะต้องถือหลักประหยัด กล่าวคือ จะต้องพยายามให้การใช้จ่ายเงินตามงานหรือโครงการต่าง ๆ ในงบประมาณให้ได้ผลเต็มที่ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔. จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม โดยทั่วไประยะเวลาของงบประมาณมักจะกำหนดหนึ่งปี ซึ่งเรียกว่า “ปีการคลัง” หรือ “ปีงบประมาณ” (fiscal year) กำหนดเวลาจะเท่าใดขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละประเทศ ๆ ไป^{๑๑}

^๙ ปวย อึ้งภากรณ์ “งบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ” สำนักงบประมาณ ๒๐ ปี (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์ ๒๕๒๒) หน้า ๑๓-๑๗

^{๑๐} กิตติมา ปรีดีติลล การบริหารการเงินโรงเรียน : หลักการและแนวปฏิบัติ เล่ม ๑ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิทย์วิทยากร ๒๕๒๓) หน้า ๑๙ -

^{๑๑} ไพศาล ชัยมงคล , งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๒๖) , หน้า ๒๙ - ๓๒

กระบวนการงบประมาณ

กระบวนการงบประมาณ จะหมุนเวียนคล้ายคลึงกัน (budget cycle) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

๑. การเตรียมงบประมาณและการเสนอขออนุมัติ (executive preparation and submission)
๒. การพิจารณาให้ความเห็นของฝ่ายนิติบัญญัติ (legislative authority)
๓. การดำเนินงานในการใช้จ่าย (execution)
๔. การตรวจสอบ (audit) 31

กระบวนการงบประมาณโดยทั่วไปถือหลักหรือประกอบด้วย กระบวนการสำคัญ ๓ ขั้นตอนคือ

๑. การจัดเตรียมงบประมาณ (budget preparation)
๒. การขออนุมัติงบประมาณ (budget resolution or authorization)
๓. การบริหารงบประมาณ (budget execution)¹²

ด้านการบริหารงบประมาณ

งานงบประมาณเป็นงานที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียนที่สนับสนุนให้งานอื่นๆ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลและผลสัมฤทธิ์ มีหน่วยงานและนักวิชาการได้ให้ความหมายของงานงบประมาณ ดังต่อไปนี้

จินดา สายคำ ได้ให้ความหมายของงานงบประมาณไว้ว่า เป็นงานเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย งานวางแผนจัดทำงบประมาณประจำปีและการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามงบประมาณ¹³

วิศิษฐ์ กมลานนท์ ให้ความหมายงบประมาณไว้ว่า การจัดทำงบประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงิน และการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สิน¹⁴

สรุปได้ว่าการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในการหารายได้และการใช้จ่ายเงินให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และมีการแสดงรายรับ รายจ่าย เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมีการควบคุมและดำเนินงานทางการเงินตามกฎหมายที่ตั้งไว้ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้

ขอบข่ายการบริหารงบประมาณ เป็นภารกิจหลักสำคัญของโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ มีนักวิชาการและหน่วยงานทางการศึกษา ได้กำหนดขอบข่ายงานงบประมาณ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายของงานงบประมาณ ดังนี้¹⁵

๑. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ

^{๑๒} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา , หน่วยที่๑๑ – ๑๕ (กรุงเทพฯ : ป.สัมพันธ์พานิชย์ , ๒๕๒๖) หน้า ๑๓

¹³จินดา สายคำ, “กลยุทธ์ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร”, หน้า ๓๐.

¹⁴วิศิษฐ์ กมลานนท์, **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนแออัด**, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนประถมนนทบุรี, ม.ป.ป.), หน้า ๑๑.

¹⁵กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**, หน้า ๓๒.

๒. การจัดสรรงบประมาณ
๓. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานการใช้จ่ายเงิน และผลการดำเนินงาน
๔. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
๕. การบริหารการเงิน
๖. การบริหารบัญชี
๗. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

สุชิน เรืองบุญส่ง ได้สรุปความเห็นไว้ว่า งานงบประมาณเป็นการบริหารการเงินของสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการกระจายอำนาจ มีขอบข่ายตามภารกิจที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ ดังนี้ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์¹⁶

อรพรรณ พรสีมา ได้ให้ความเห็นว่า ขอบข่ายของงานงบประมาณมีขอบข่ายภารกิจที่เขตพื้นที่และสถานศึกษาต้องปฏิบัติ ประกอบด้วย ๗ ด้าน ได้แก่ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์¹⁷

สรุปได้ว่างานงบประมาณ มีขอบข่ายของงานและภารกิจของงานที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติและดำเนินการ ดังนี้ การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาการบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยการบริหารงานงบประมาณนั้นจะต้องยึดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อจำกัดของงบประมาณ

การงบประมาณแม้จะมีประโยชน์และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ และมีความสำคัญอย่างมากก็จริง แต่งบประมาณก็ยังมีข้อจำกัดอยู่ในตัวของงบประมาณเอง ความจริงข้อจำกัดเหล่านี้มิใช่เป็นเรื่องเสียหาย หรือทำให้การงบประมาณด้อยคุณค่าลงไป เพียงแต่ประเด็นเหล่านี้จะต้องนำมาพิจารณาในการใช้งบประมาณเพื่อให้สามารถใช้งบประมาณอย่างเป็นประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๑. การไม่เอาใจใส่และไม่เห็นความสำคัญของงบประมาณหรือไม่เข้าใจท้องแท้มากพอของผู้บริหารทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าหรืออาจถือเสมือนหนึ่งว่างบประมาณเป็นเพียงงานประจำอย่างหนึ่งเท่านั้น เพราะสาระสำคัญที่สุดที่จำกัดประโยชน์ใช้สอยของงบประมาณก็คือความสนใจและความเอาใจใส่ของผู้บริหารที่เป็นหัวหน้าของหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ

๒. การที่หลักการพื้นฐานของการจัดหางบประมาณคือ การคาดคะเนหรือประมาณการโดยเฉพาะการคาดคะเนถึงกิจกรรมที่จัดทำ เป้าหมายที่จะให้บรรลุหลังจากปฏิบัติกิจกรรมนั้นแล้วและวงเงินค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ ดังนั้นจะเห็นได้ถึงความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เมื่อถึงขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมนั้น

¹⁶สุชิน เรืองบุญส่ง, “การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙.

¹⁷อรพรรณ พรสีมา, รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตัวอย่างประสบการณ์ที่คัดสรรโรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : วีซีคอมมิวนิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔.

จริง ๆ เพราะเมื่อจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้เหมาะสมก็ตามค่าใช้จ่ายก็ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ผู้บริหารที่ฉลาดย่อมรู้จักให้มีการยืดหยุ่นงบประมาณเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมตามโครงการต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่หลวมจนขาดแนวทางที่ถูกต้อง

๓. การเปลี่ยนแปลงของสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมอื่น ๆ โดยเฉพาะนโยบายและทิศทางการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อนโยบายวัตถุประสงค์ตลอดจนวิธีการ และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในงบประมาณด้วย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ อาจทำให้งบประมาณที่จัดไว้ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนไป

๔. การดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ในงบประมาณนั้น จำเป็นจะต้องมีการกำกับติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ และมีประสิทธิภาพเป็นสำคัญ ฉะนั้นแม้ว่าแผนจะดีและงบประมาณจะสมบูรณ์ก็ตาม แต่ถ้าหากขาดการติดตามและกำกับที่ดีแล้ว ผลงานอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ก็ได้หรืออาจจะบรรลุวัตถุประสงค์แต่จะล่าช้า และมีผลกระทบต่อแผนและโครงการอื่น ๆ ได้อีกด้วย¹⁸

การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. ผู้รับผิดชอบเตรียมเอกสารการงบประมาณ

๒. เอกสารนั้นเป็นผลจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องกับความต้องการทางการศึกษาของนักเรียน

๓. เป็นขบวนการต่อเนื่อง งบประมาณประจำปีเป็นส่วนหนึ่งของโครงการระยะยาว

๔. วิธีการทำงบประมาณ

๔.๑ มีแบบแผนโครงการศึกษาแน่นอน

๔.๒ เตรียมโครงการรายจ่ายและแปลงโครงการการศึกษาเป็นราคาโดยประมาณ

๔.๓ เตรียมโครงการรายรับ

๕. ผู้รับผิดชอบเสนอและอธิบายงบประมาณของโรงเรียนเสนอต่อที่ประชุม

๖. หลังจากการประชุมรับหลักการแล้วต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

๗. ผู้บริหารงบประมาณคือผู้รับผิดชอบ

๘. มีการประเมินผลต่อเนื่องในการดำเนินการงบประมาณ¹⁹

การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการปฏิรูปการศึกษาได้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา กฎหมายกำหนดให้มีการยุบรวมองค์กรต่าง ๆ ในส่วนกลางเข้าด้วยกันทั้งนี้เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนในการทำงาน และเอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่าง สถานศึกษาที่สังกัดแต่ละกรม ในระดับจังหวัดและอำเภอ กฎหมายกำหนดให้ยุบสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและสำนักงานสามัญจังหวัดเข้าไปรวมไว้ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา นอกจากนั้นยังกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยหวังว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจออกจากกระทรวงไปแล้วขั้นตอนการบริหารจะน้อยลง เวลาใช้ในการตัดสินใจแต่ละเรื่องจะสั้นลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะต้องพึ่งตนเองมากขึ้น ความเป็นมืออาชีของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจะเกิดขึ้น

^{๑๘} เทียนฉาย กิระนันท์ แผน โครงการและงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๐) หน้า ๑๐๐ - ๑๐๑

^{๑๙} Roe L. John and Edgar L. Morphet, Financing the Public Schools (Englewood New Jersey :Prentice Hall, Inc.,

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการจะสูงขึ้นงบประมาณที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการจะลดลง มีงบประมาณที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพได้มากขึ้น²⁰

คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลได้กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ ต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยหลักธรรมาภิบาล อาจนำมาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่

๑. การบริหารวิชาการเป็นงานหลัก หรือ ภารกิจหลักของสถานศึกษามีขอบข่ายภารกิจดังนี้

๑) การพัฒนาหลักสูตร ๒) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ๓) การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการศึกษา ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๕) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ๖) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ๗) การนิเทศการศึกษา ๘) การแนะแนวการศึกษา ๙) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ๑๐) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ๑๑) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ๑๒) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

๒. การบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนโดยมีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้ ๑) การจัดทำและเสนอของบประมาณ ๒) การจัดสรรงบประมาณ ๓) การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ๔) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ๕) การบริหารการเงิน ๖) การบริหารบัญชี ๗) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

๓. การบริหารงานบุคคล เป็นงานที่มีความสำคัญซึ่งมีขอบข่ายภารกิจงาน ดังนี้ ๑) การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไปมีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้ 1) การดำเนินงานธุรการ 2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณบุคลากร และบริหารทั่วไป 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 10) การรับนักเรียน 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 15) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นจัดการศึกษา 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น 17) การจัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน 18) งานบริการสาธารณะ 19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น²¹

ความสำคัญของงบประมาณในสถานศึกษา

^{๒๐} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล(ม.ป.ท.,๒๕๔๖),๖.

^{๒๑} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ม.ป.ท.,๒๕๔๖),๓๐ - ๖๕.

งบประมาณมีความสำคัญต่อสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีการดำเนินการตาม ขอบข่ายงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สถานศึกษาจะได้รับประโยชน์จากกระบวนการงบประมาณ ดังนี้

- 1) นำไปส่งการพิจารณานโยบายพื้นฐานขององค์กรล่วงหน้าได้
- 2) ชี้ให้เห็นความเหมาะสมและความถูกต้องของระบบการทำงาน การมอบหมายความรับผิดชอบและหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อบรรลุ จุดหมายขององค์กร
- 3) ย้ำถึงความจำเป็นที่ผู้บริหารขององค์กรทุกระดับต้องมีส่วนร่วมสร้างสรรค์และกำหนด เป้าหมายขององค์กร
- 4) ทำให้ผู้บริหารหน่วยงานย่อย ดำเนินงานในลักษณะที่สอดคล้องกันเอื้อให้องค์กรและ หน่วยงานย่อยอื่น ๆ บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้
- 5) ทำให้มีการวิเคราะห์และกำหนดค่าใช้จ่ายและ ผลประโยชน์ที่จะได้รับได้อย่างชัดเจน
- 6) ทำให้มีการรวบรวมและเก็บรักษารายละเอียดของการปฏิบัติงานของ องค์กรทุกลักษณะที่ทำมาแล้วในอดีต
- 7) ทำให้ผู้บริหารเลือกสรรการบรรลุเป้าหมายและนโยบายที่เสีย ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด หรือมีประสิทธิภาพมากที่สุด
- 9) จัดความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในองค์กรเกี่ยวกับ ความปรารถนาที่แท้จริงขององค์กร
- 10) แสดงให้เห็นความมีประสิทธิภาพหรือการขาดประสิทธิภาพของ องค์กร
- 11) ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างผู้บริหารที่มีส่วนบริหารองค์กรนั้น ๆ
- 12) ทำให้ผู้บริหารสำรวจ สถานการณ์แวดล้อมเพื่อการวางแผน
- 13) ทำให้ผู้บริหารประเมินผลงานของตนเองเป็นระยะ ๆ และ
- 14) ชี้ให้เห็นอัตราความก้าวหน้าหรือความล้มเหลวขององค์กร²²

การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารทางการเงินในระบบงบประมาณในหน่วยงานภาครัฐนั้น มีความสำคัญไม่น้อยกว่าการ บริหารทางการเงินในองค์กรภาคเอกชน เนื่องจากระบบงบประมาณแบบใหม่เป็นการจัดทำงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นั่น คือ องค์กรต้องมีความสามารถในการบริหารทางการเงินให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยต้องมีการ กำหนดการวัดผลการดำเนินงาน การกำหนดตัวชี้วัด และการประเมินผลการดำเนินงานว่าบรรลุ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งระบบการเงินของสถานศึกษาตามแนวทางที่ กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

การศึกษา พ.ศ. 2542 เป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการ บริหารการเงินตามหลักการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (school - basemanagement) โดยสถานศึกษาต้องมี แผนการหารายได้และแผนการจ่ายเงินรวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินสำหรับไว้ใช้จ่ายในกิจการของ สถานศึกษามีการควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังต้องมีระบบข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นปัจจุบัน และครอบคลุมการดำเนินงานทางการเงินทุกด้าน มี รายงานที่รวดเร็วและมีเอกสารหลักฐานให้ตรวจสอบได้โดยสะดวก และตลอดเวลา เพื่อแสดงถึงความโปร่งใส (transparency) และความรับผิดชอบ (accountability) ในการบริหารการเงินของสถานศึกษา²³

ขอบข่ายการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบข่ายภารกิจดำเนินการดำเนินงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการบริหารงบประมาณประกอบไป ด้วย การจัดทำและเสนอของงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และ

²² Glenn A. Welsch , Budgeting : Profit, Planning and Control (Japan: Prentice -Hall ,๑๙๕๗),๑๒ - ๑๓

²³ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ภาคผนวก ๘ รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเตรียมระบบการบัญชี และงบประมาณ (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.),๖.

รายงานผลการใช้จ่ายและผลดำเนินงาน การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี และการบริหารพัสดุ และสินทรัพย์ ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของงบประมาณ ในการจัดทำ และเสนอของงบประมาณนั้นตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2546 ได้ระบุไว้ว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุง การบริหารงบประมาณ ให้สอดคล้องกับระบบ และวิธีการจัดการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ จึงสมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ มอบอำนาจให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจสามารถบริหารงบประมาณให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจที่กำหนดไว้และรับผิดชอบต่อการใช้จ่ายงบประมาณโดยมีแผนกลยุทธ์แผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และการติดตาม รายงานผล เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการดำเนินงาน และการใช้จ่ายงบประมาณภายในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใส สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ 32 ดังนั้นการจัดทำและเสนอของงบประมาณจึงสำคัญอย่างยิ่งกับสถานศึกษาซึ่งมี 1.1 ความหมายของการจัดทำและเสนอของงบประมาณ สำนักงบประมาณได้กำหนดไว้ว่า การขอรับการจัดสรรงบประมาณส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจต้องจัดทำแผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณซึ่งในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณนั้นให้ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจพิจารณาดำเนินการเพื่อจัดทำผลผลิต งานหรือรายละเอียดต่อไปโครงการ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการของกระทรวง ตามวงเงินที่ระบุไว้ในเอกสารประกอบพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี 33 นอกจากนี้ในคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนดไว้ว่าการจัดทำและเสนอของงบประมาณนั้นสถานศึกษาต้องทำการวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา และการวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ ดังนั้น ในการจัดทำ และเสนอของงบประมาณนั้นสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายเงินให้สอดคล้องกับงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางการจัดทำและขอเสนอของงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคู่มือการบริการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลได้เสนอขั้นตอนแนวทางในการจัดทำ และขอเสนอของงบประมาณของสถานศึกษาไว้ดังนี้

การวิเคราะห์ และพัฒนานโยบายทางการศึกษา ในการวิเคราะห์ และพัฒนานโยบายทางการศึกษานั้นมีแนวทางที่สถานศึกษาต้องดำเนินการประกอบไปด้วย 1.2.1 วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา

ได้แก่ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2 ศึกษาข้อตกลงผลการปฏิบัติงาน และเป้าหมายการให้บริการสาธารณะทุกระดับ ได้แก่ เป้าหมายการให้บริการสาธารณะ (public service agreement : PSA)ข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (service delivery agreement :SDA) ข้อตกลงผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่ และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่สถานศึกษาทำกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.3 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของสถานศึกษา

1.2.4 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามข้อตกลงที่ทำกับเขตพื้นที่การศึกษาด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา ตลอดจนต้นทุน ซึ่งต้องคำนวณต้นทุนผลผลิตขององค์กรและผลผลิตงาน/โครงการ

1.2.5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.2.6 เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้เขตพื้นที่การศึกษา และประชาชนรับทราบ

1.2.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนพัฒนาการศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการดังนี้

1.2.2.1 ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษารายงานข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

1.2.2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา

1.2.2.3 กำหนดวิสัยทัศน์ (vision) พันธกิจ (mission) และเป้าประสงค์ (corporate objective)

1.2.2.4 กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา

1.2.2.5 กำหนดผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และตัวชี้วัดความสำเร็จ (key performance indicators :KPIs) โดยจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ

1.2.2.6 กำหนดเป้าหมายระยะปานกลางของผลผลิตในเชิงปริมาณ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน ๓586 .องสถานศึกษา ที่จะทำร่างข้อตกลงกับเขตพื้นที่การศึกษา

1.2.2.7 จัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน งาน/โครงการและกิจกรรมหลัก

1.2.2.8 จัดให้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2.2.9 เผยแพร่ประกาศต่อสาธารณะชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ สถานศึกษาดำเนิน การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการเสนอของงบประมาณดังนี้

1.2.3.1 จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ งานโครงการ ให้มีความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา พร้อมกับวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน เมื่อเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการจัดตั้งงบประมาณให้สถานศึกษาดำเนินการ

1.2.3.2 จัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง (mediumterm expenditure framework : MTEF) โดยวิเคราะห์นโยบายหน่วยเหนือ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม วิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมา ของสถานศึกษา เพื่อปรับเป้าหมายผลผลิตที่ต้องการดำเนินการใน 3 ปี ข้างหน้า พร้อมกับปรับแผนงาน โครงการ และกิจกรรมหลักให้สอดคล้องกับ งบประมาณรายได้ของสถานศึกษา ทั้งจากงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ

1.2.3.3 จัดทำคำขอรับประมาณของสถานศึกษา และกรอบประมาณการรายจ่ายระยะกลาง (MTEF) เสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องเชิงนโยบาย

1.2.3.4 จัดทำร่างข้อตกลงบริการผลผลิต (ร่างข้อตกลงผลการปฏิบัติงาน) ของสถานศึกษาที่จะต้องทำกับเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อได้รับงบประมาณ โดยเป้าหมายให้บริการที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา^{๒๔}

^{๒๔} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ,๔๐ - ๔๑.

กล่าวโดยสรุป ในการจัดทำ และเสนอของบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นสถานศึกษาต้องมีการวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา มีการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

หลังจากที่สถานศึกษาได้จัดทำและเสนอของบประมาณแล้วในการจัดสรรงบประมาณนั้นว่า มีความสำคัญมากในการนำงบประมาณมาใช้ในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดสรรงบประมาณ ในระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ

พ.ศ. 2546 ได้กล่าวว่า การจัดสรรงบประมาณ หมายถึง การแบ่งสรรงบประมาณรายจ่ายตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เพื่อให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจใช้จ่ายหรือให้ก่อหนี้ผูกพัน ทั้งนี้อาจดำเนินการโดยใช้การอนุมัติเงินประจำงวด หรือโดยวิธีการอื่นใดตามที่สำนักงบประมาณกำหนดตามแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่สำนักงบประมาณให้ความเห็นชอบแล้วให้ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจใช้เป็นหลักในการใช้จ่ายและเบิกจ่ายงบประมาณ²⁵

การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีความสำคัญมากทั้งจากบุคคล ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ โดยให้มีการระดมเงินจากแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินงบประมาณแผ่นดินมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

1. ความหมายของการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ในการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษามีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

รุ่ง แก้วแดง ให้ความหมายของทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์²⁶

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความหมายของทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่ใช่การเงิน (non-financial resources) และทรัพยากรทางการเงิน (financial resources) ในความหมายแรก ทรัพยากรที่มีใช้การเงินครอบคลุมปัจจัยการผลิตหลัก ๆ คือ ที่ดิน แรงงาน ทุนและการประกอบการตามนี้ทรัพยากรทางการศึกษาจึงรวมถึงบุคลากรที่ดิน อาคาร สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การวิเคราะห์ทรัพยากรทางการศึกษาในมุมกว้าง จึงมักจะมุ่งเน้นไปที่ทรัพยากรที่มีใช้ ชัยอนันต์ สมุทวนิช ได้กล่าวไว้สองความหมาย คือ ทรัพยากรทางการศึกษาในมุมแคบ คือ ปัจจัยนำเข้า (input) ที่นำไปใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทุกระดับ และทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้าส่วนใหญ่ จะเป็นในรูปของเงินงบประมาณ ทั้งด้านรายจ่าย เกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำปี เช่น เงินเดือน และค่าตอบแทนค่าใช้จ่าย วัสดุอุปกรณ์ กับรายจ่ายด้านการลงทุนการเงินเช่น ครู และที่ดิน เพื่อการศึกษา เป็นต้น²⁷

²⁵ สำนักงบประมาณ, ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๖ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ ๑๗ กันยายน ๒๕๔๙ .เข้าถึงได้จาก <http://www.bb.go.th>

²⁶ รุ่ง แก้วแดง, โรงเรียนนิตินุศุล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด)

²⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการจัดสรร และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา,” (อัสสัมชัญ)

ทรัพยากรทางการศึกษาในมุมมองกว้าง คือ ปัจจัยนำเข้า (input) และปัจจัยกระบวนการจัดการ ในการเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้านั้น ให้บังเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล พิจารณาในแง่ทรัพยากรทางการศึกษา จึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะงบประมาณทางการศึกษา หากรวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการดึงและระดมสรรพกำลังในสังคมเข้ามาสนับสนุนส่งเสริม เกื้อหนุนการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเม็ดเงิน หรืออุปกรณ์ หรือเวลาที่จัดเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาทั้งในแง่ของสละเวลามาให้บริการทางการศึกษา จากบุคคลภายในสังคมซึ่งมิใช่ ครู – อาจารย์ประจำนอกจากนั้นทรัพยากรทางการศึกษา ยังหมายรวมถึง ทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษา ตลอดจนคลื่นวิทยุ โทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ตที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาด้วย²⁸

๒.๒ วิธีการคำนวณเงินงบประมาณที่จะใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนในปีการศึกษา 2560

1. สำรวจสำมะโนประชากรวัยเรียนที่จะเข้าเรียนชั้น อนุบาล 1 ประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ว่ามีจำนวนนักเรียนในเขตบริการจำนวนกี่คน (ไม่ต้องคิดเป็นปีงบประมาณเดิม ภาคเรียนที่ 2/59+ภาคเรียนที่ 1/60 ให้คิดเป็นปีการศึกษา 2560 (ภาคเรียนที่ 1/60 และภาคเรียนที่ 2/60)
2. นำจำนวนนักเรียนในข้อ 1 มาคูณกับงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดสรรให้

ดังนี้

2.1 ค่าจัดการเรียนการสอน

เงินอุดหนุนรายหัวโรงเรียนปกตึระดับก่อนประถมศึกษา 850 บาท/คน/ภาคเรียน (1,700 บาท/คน/ปี)

เงินอุดหนุนรายหัวโรงเรียนปกตึระดับประถมศึกษา 950 บาท/คน/ภาคเรียน (1,900 บาท/คน/ปี)

เงินอุดหนุนรายหัวโรงเรียนปกตึระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,750 บาท/คน/ภาคเรียน (3,500 บาท/คน/ปี)

เงินอุดหนุนรายหัวโรงเรียนปกตึระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1,900 บาท/คน/ภาคเรียน (3,800 บาท/คน/ปี)

ปี)

2.2 ค่าหนังสือเรียน

1. จัดหาหนังสือเรียนก่อนประถมศึกษา (จำนวน นร.×200บ.)
2. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.1 (จำนวน นร.×561บ.)
3. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.2 (จำนวน นร.×605บ.)
4. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.3 (จำนวน นร.×622บ.)
5. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.4 (จำนวน นร.×653บ.)
6. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.5 (จำนวน นร.×785บ.)
7. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ป.6 (จำนวน นร.×818บ.)
8. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.1 (จำนวน นร.×705บ.)
9. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.2 (จำนวน นร.×865บ.)

^{๒๘} สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยเรื่องศึกษาแนวทางและมาตรการจูงใจในการระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีของรัฐ(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔), ๗-๘.

10. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.3 (จำนวน นร.×949บ.)
11. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.4 (จำนวน นร.×1,257บ.)
12. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.5 (จำนวน นร.×1,263บ.)
13. จัดหาหนังสือเรียนชั้น ม.6 (จำนวน นร.×1,109บ.)

2.3 ค่าอุปกรณ์การเรียน

1. จัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนประถม (จำนวน นร.×200บ.)
2. จัดหาอุปกรณ์การเรียนประถม (จำนวน นร.×390บ.)
3. จัดหาอุปกรณ์การเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน นร.×420บ.)
4. จัดหาอุปกรณ์การเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (จำนวน นร.×460บ.)
1. จัดหาอุปกรณ์การเรียนก่อนประถม (จำนวน นร.×200บ.)
5. จัดหาอุปกรณ์การเรียนประถม (จำนวน นร.×390บ.)
6. จัดหาอุปกรณ์การเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน นร.×420บ.)
7. จัดหาอุปกรณ์การเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (จำนวน นร.×460บ.)

2.4 ค่าเครื่องแบบนักเรียน

1. จัดหาเครื่องแบบก่อนประถม (จำนวน นร.×300บ.)
2. จัดหาเครื่องแบบประถมศึกษา (จำนวน นร.×360บ.)
3. จัดหาเครื่องแบบมัธยมศึกษาตอนต้น (จำนวน นร.×450บ.)
4. จัดหาเครื่องแบบมัธยมศึกษาตอนปลาย (จำนวน นร.×500บ.)

2.5 ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

ก่อนประถมศึกษา	215/คน/ภาคเรียน (430 บาท/คน/ปี)
ประถมศึกษา	240/คน/ภาคเรียน (480 บาท/คน/ปี)
มัธยมศึกษาตอนต้น	440/คน/ภาคเรียน (880 บาท/คน/ปี)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	475/คน/ภาคเรียน (950 บาท/คน/ปี)

2.6 เงินอุดหนุนปัจจัยพื้นฐานเด็กยากจน

จำนวนนักเรียนที่ยากจน (คัดกรองตามโปรแกรมคัดกรองนักเรียนยากจน มีรายได้ของผู้ปกครอง ไม่เกิน 3,000 บาทต่อคน

ประถมศึกษา	1,000 บาท/คน/ปี
มัธยมศึกษาตอนต้น	1,500 บาท/คน/ปี

2.7 เงินสนับสนุนโรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา (Top Up)

จำนวนนักเรียน หัวละ 500 บาทต่อคนต่อปี

2.8 เงินสนับสนุนโรงเรียนขยายโอกาสที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่เกิน 120 คนลงมา (Top Up)

จำนวนนักเรียน หัวละ 1,000 บาทต่อคนต่อปี

2.9 เงินโครงการอาหารกลางวัน (ได้รับจัดสรรจาก อบต.) (ชั้นอนุบาล1-2,ชั้น ป.1-ป.6)

จำนวนนักเรียน หัวละ 20 บาทต่อคนต่อวัน (200 วัน)

2.10 เงินโครงการอาหารเสริมนม (ได้รับจัดสรรจาก อบต.) (ชั้นอนุบาล1-2,ชั้น ป.1-ป.6)

ตามที่ได้รับจัดสรร (หัวละไม่เกิน 8 บาท แล้วแต่ อบต.จัดสรร)

3. นางบประมาณที่ได้รับจัดสรรทั้งหมดมากำหนดจัดทำโครงการ/กิจกรรม

3.1 โครงการตามวัตถุประสงค์

เงินอาหารกลางวัน,เงินอาหารเสริมนม,เงินค่าหนังสือเรียน,เงินค่าเครื่องแบบ,เงินค่าอุปกรณ์การเรียน,

3.2 โครงการที่ใช้ในการบริหารจัดการ

เงินค่าจัดการเรียนการสอน,ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ,เงิน Top up, เงินบริจาค

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นแนวคิดที่มีมาแต่โบราณกาลนับแต่สมัยเพลโต(Plato) และอริสโตเติล(Aristotle) นักปราชญ์หลายท่านได้พยายามค้นหารูปแบบการปกครองที่ดีแต่ก็ยังไม่ได้ ความหมาย และขอบเขตที่ชัดเจนอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบและวิวัฒนาการรูปแบบธรรมาภิบาลที่ดีที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อมีการค้นหารูปแบบการปกครองที่สามารถนำประเทศไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกของประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยจากอาณานิคมและสามารถฟื้นฟูประเทศจากความเสียหายหลังสงครามซึ่งต่อมาระบบการปกครองดังกล่าวผสมผสานกับระบบราชการเวเบอร์(Weberian)ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศต่างๆทั่วโลกซึ่งลักษณะของระบบดังกล่าวเป็นการปกครองที่มีโครงสร้างเป็นลำดับชั้นมีการเมืองที่เป็นกลางมีเป้าหมายที่ปฏิบัติได้และมีการประสมประสานของระบบคุณธรรมอย่างไรก็ตามรูปแบบของเวเบอร์ (Weberian)ยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้และสานต่อเนื่องจากการขยายตัวของระบบราชการทำให้ยากต่อการจัดการขาดความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกนอกจากโครงสร้างระบบราชการทำให้การปกครองบ้านเมืองขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและยังก่อให้เกิดช่องทางการบิดเบือนการใช้อำนาจและการคอร์รัปชันในช่วงต้น พ.ศ.๒๕๒๓ นักวิชาการส่วนใหญ่ต่างเห็นพร้อมว่าแนวทางการบริหารภาครัฐที่เป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและการปรับปรุงรูปแบบของการปกครองใหม่ในช่วงดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญๆ เช่น ธนาคารโลก(World Bank)และกองทุนนานาชาติได้เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองที่ดีหรือที่เรียกกันว่า(Good Governance) ธรรมาภิบาลดังนั้นแนวคิด ธรรมาภิบาลจึงไม่ใช่เรื่องใหม่แต่เป็นการสะสมความรู้ที่เป็นวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันในบ้านเมืองและสังคมอย่างมีความสงบสุขสามารถประสานประโยชน์และคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและสังคมที่มีการพัฒนาที่ยั่งยืน²⁹

หลักธรรมาภิบาลได้เข้ามาเผยแพร่สู่สังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ ซึ่งเป็นช่วงของการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากความบกพร่องและการหย่อนประสิทธิภาพของกลไกด้านการบริหารจัดการในระดับชาติและระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการทุจริตและการกระทำผิดจริยธรรมในวิชาชีพหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการขาดการบริหารจัดการที่ดี หรือที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล (Bad Governance)” นั้นเองจากวิกฤตการณ์ในครั้งนั้นทำให้ไทยต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ(IMF) เป็นจำนวนเงินถึง๗.๒ พันล้านบาทเพื่อนำมาฟื้นฟูและพัฒนาประเทศประกอบกับสถานการณ์ในขณะนั้น ได้เกิดกระแสการตื่นตัวในเรื่องของการบริหารจัดการที่ดีจากองค์กรพัฒนาทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งนักวิชาการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงทำให้องค์กรต่างประเทศที่ให้เงินกู้และเงินช่วยเหลือเช่น ธนาคารโลก (World Bank)

²⁹ สำนักงานคณะกรรมการการพลเรือน, คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง, (ม.ป.ท., ๒๕๔๒), หน้า ๑

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ควบคู่ไปกับการช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และในการนำเงินไปใช้นั้นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสถานการณ์ที่ได้กล่าวไปนี้ส่งผลให้การขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) นั้น ไทยต้องนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการบริหารงานภาครัฐ โดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความสำนึกรับผิดชอบ และหลักประสิทธิภาพประสิทธิผล

แนวคิดเรื่อง “ธรรมาภิบาล” มีบทบาทอย่างมากต่อหน่วยภายในประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการนำแนวคิดไปปรับใช้กับหน่วยงานอย่างเห็นได้ชัด มีการปรับลดขนาดของหน่วยงาน ปรับปรุงการบริหารให้มีคุณภาพมีการบริการสาธารณะต่างๆ เป็นที่พึงพอใจของประชาชนหลักธรรมาภิบาลมีกำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งกำหนดแผนโครงการเพื่อปรับปรุงในความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล³⁰

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปสาเหตุที่นักวิชาการ และองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศนั้นให้ความสนใจในหลักธรรมาภิบาลได้ว่าเป็นเพราะในขณะนั้นสถานการณ์บ้านเมืองของประเทศกำลังพัฒนาและด้อยการพัฒนา ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ไม่เป็นระบบและไม่มี ความโปร่งใสเกิดการทุจริตคอร์รัปชันขึ้นอีกทั้งผู้บริหารทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน เกิดการเห็นแก่ตัว ตักตวงผลประโยชน์เข้าตัวเองจนทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น จึงนำมาสู่การหันมาให้ความสนใจในหลักธรรมาภิบาล ซึ่งหลัก ธรรมาภิบาลนี้เป็นวิถีทางที่นำไปสู่ผล เชิงปฏิบัติในการช่วยเสริมให้แนวทางของประชาธิปไตยสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปสู่การปฏิรูประบบต่างๆของสังคม เพื่อผลักดันให้เกิดกระบวนการยุติธรรมต่างๆ ขึ้น อันเนื่องมาจาก ธรรมาภิบาลนี้จะครอบคลุมถึงทุกๆ ด้านของกระบวนการปฏิบัติทางสังคมทั้งในด้านการเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินการทางธุรกิจ ระบบการศึกษา รวมทั้งภาคประชาชนและสังคมด้วยนั่นเอง

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล เป็นคำที่ประกอบด้วยศัพท์ ๒ ศัพท์ด้วยกัน คือ ธรรม กับ อภิบาล ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.๒๕๔๖ได้ให้ความหมายว่า

ธรรม หมายถึง ความยุติธรรม,ความถูกต้อง,กฎ,กฎเกณฑ์,กฎหมาย,ข้อบังคับ,สิ่งดีงาม

อภิบาล หมายถึง การดูแล, การปกครอง, การบริหาร, การปกป้อง, การสร้างภูมิคุ้มกัน บำรุงรักษา, ปกครองปกป้องหรือคุ้มครอง

ธรรมาภิบาล (Good governance) คือการปกครองการบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆให้เป็นไปในครรลองธรรมนอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้าง กล่าวคือหาได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรมและความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวงซึ่งวิญญูชนพึงมี และพึงประพฤติปฏิบัติเอาที่ความโปร่งใสตรวจสอบได้การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก³¹

³⁰ บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, ดร. และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย,(สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖) : ๗.

³¹ วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี “ธรรมาภิบาล” <http://th.wikipedia.org/wiki/ธรรมาภิบาล>, เข้าถึง เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๓.

เนื่องจากมีผู้ให้คำนิยามและความหมายของคำว่า ธรรมาภิบาลไว้มากรวมทั้งองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศ และระดับโลกได้นำไปใช้มากมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมคำนิยามที่องค์กรหลักและนักวิชาการที่สำคัญไว้ดังนี้

พระธรรมโกศาจารย์(ประยูร ธมฺมจิตฺโต)ได้พูดถึงธรรมาภิบาลในหัวข้อ เรื่องพระพุทธศาสนากับหลัก ธรรมาภิบาลสรุปได้ว่าธรรมาภิบาลต้องมีองค์ประกอบ ๓ ด้านคือ

๑) ธรรมาภิบาลด้านธุรกิจคือ (Economic good governance) ประเทศไทยเศรษฐกิจตกต่ำปี พ.ศ.๒๕๔๐ เพราะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจเรียกว่าธรรมาภิบาลด้านธุรกิจบกพร่อง

๒) ธรรมาภิบาลด้านการเมืองคือ(Political good governance),การเมืองลุ่มๆดอนๆ ปัญหากฎหมายรัฐธรรมนูญใช้ไม่ต่อเนื่องเรียกว่าธรรมาภิบาลด้านการเมืองบกพร่อง

๓) ธรรมาภิบาลด้านราชการคือ(Bureaucracy good governance) พัฒนาประเทศที่ไร้อำนาจ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเราไม่ต้องพูดมากู้กันดีด้านราชการเรียกว่าธรรมาภิบาลด้านราชการบกพร่อง ทั้ง ๓ ด้านนี้หมายถึง(Processes) ของการตัดสินใจที่ดีเป็นกระบวนการของการตัดสินใจหรืออำนาจสั่งการที่ดีจะเป็น (Good governance) คือต้องมีธรรมะประกอบ³²

พระราชญาณวิสิฐ เสริมชัย ชยมงคล ได้เขียนหนังสือเรื่องหลักธรรมาภิบาล และประมุข ศิลป์มีใจความตอนหนึ่งว่าการปกครองการบริหารแบบบูรณาการ(Integration) ของหัวหน้าฝ่ายบริหาร(CEO-Chief Executive Officer)ขององค์กรต่างๆไม่ว่าจะเป็นองค์กรของทางราชการในส่วนกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องมีรัฐวิสาหกิจและองค์กรธุรกิจเอกชน ก็ต้องมีองค์กรทางศาสนาและองค์กรสาธารณะอื่นๆที่ดีจะให้บังเกิดผลสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงจะต้องมีหลักการบริหารที่ชื่อว่าการบริหารการปกครองที่ดี (Good Governance) นั้นประมวลรวมย่อลงใน“หลักธรรมาภิบาล”³³

ธนาคารโลก (World Bank) ได้ให้ความหมายของ Good Governance ว่าหมายถึงการกำหนดกลไกอำนาจของภาครัฐ ในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ เกิดการพัฒนา การดำเนินงานการกำหนดนโยบาย ที่ประชาชนสามารถรับทราบและเข้าใจได้ มีลักษณะที่เปิดเผยและเป็นนโยบายที่มีประโยชน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจริยธรรมปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์แห่ง สาธารณชน³⁴

สำหรับองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JIGA) กล่าวถึงธรรมาภิบาลว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมโดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนพึ่งพาตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม³⁵

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Program:UNDP ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในองค์การสหประชาชาติเกือบ ๒๐ แห่ง ซึ่งมีโครงการในประเทศไทย รวมเป็นที่งาน องค์การสหประชาชาติในประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประเทศไทย โดยเสริมสร้างแนวคิดเชิงนโยบาย สนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนา ได้ให้นิยามความหมายของ Good Governance หรือ ธรรมาภิบาลว่า คือการใช้อำนาจทางการเมือง การบริหารและเศรษฐกิจในการดำเนิน การกิจ กิจกรรมต่างๆของประเทศในทุกๆระดับโดยมีกลไกกระบวนการสถาบันซึ่งประชาชนและกลุ่มต่างๆ

³² พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล, พุทธจักร, ปีที่๖๑ ฉบับที่๘ (สิงหาคม ๒๕๕๐), หน้า ๖.

³³ พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชัยมงคลพริ้นต์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๔.

³⁴ บุษบง ชัยเจริญ และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้าพิมพ์ครั้งที่ ๒ ๒๕๔๔, หน้า ๗.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

สามารถแสดงออกถึงความต้องการผลประโยชน์ การใช้สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย การประสาน ประนีประนอมความแตกต่างโดยผ่านกลไก กระบวนการและสถาบันเหล่านั้น นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานหนึ่งซึ่ง ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินกับประเทศไทย เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศคือธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า Good Governance คือการมุ่งความสนใจไปที่ องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การ มีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถ³⁶

มหาธีร์ โมฮัมหมัด อ้างถึงในไชยวัฒน์ คำชู ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาล หมายถึงการ ใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อการบริหารกิจกรรมต่างๆ ของชาติบ้านเมืองและ หมายรวมถึงกระบวนการความสัมพันธ์และสถาบันต่างๆที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนซึ่งประชาชนพลเมืองใช้ เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการบริหารจัดการกิจการต่างๆอันเกี่ยวข้องกับชีวิตประเทศซึ่งมีองค์ประกอบร่วม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่ ๑.การรับผิดชอบ ๒.ความโปร่งใส ๓.การปราบปราม ททุจริต และการประพฤติมิชอบ ๔. การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๕.กรอบกฎหมายและกระบวนการ ยุติธรรม³⁷

องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐ ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม โดยสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการในระดับชาติ และระดับองค์กรทั้ง ในภาครัฐและเอกชนที่มีความบกพร่องและ ขาดประสิทธิภาพรวมถึงการกระทำผิดทุจริตและขาดจริยธรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีการบังคับใช้และปรับแก้กฎหมายต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการ บริหารจัดการทุกภาคส่วนภายในประเทศดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ระเบียบย สำคัญนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ. ๒๕๔๒ (ยกเลิกเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๗) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๓/๑ พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม ให้การพัฒนา ระบบราชการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายที่ชัดเจนไว้ ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบราชการไทย พ.ศ.๒๕๕๑-พ.ศ.๒๕๕๕ เพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมให้หน่วยงาน ภาครัฐต่างๆ ได้แก่ ส่วนราชการ จังหวัด องค์การมหาชนและสถาบันอุดมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของ การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี(Good Governance) และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสู่มาตรฐานสากลเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ประโยชน์สุขของประชาชนและ รักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ³⁸

องค์ประกอบที่จะนำมาจัดทำเกณฑ์การจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรร มาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ๑๐ องค์ประกอบ ได้แก่ ประสิทธิภาพ

³⁶ อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภักดิ์ศรีตะพันธ์,องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย “รายงานผลการวิจัยเรื่อง องค์การให้ ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย (องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑),หน้า ๒๗.

³⁷ ไชยวัฒน์ คำชู, การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : นานการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

³⁸ คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating) โดย สำนักงาน ก.พ.ร. หน้า ๑

ประสิทธิภาพ การตอบสนอง ภาระรับผิดชอบ โปร่งใส การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ นิติธรรม และ ความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

๑. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของแผนการปฏิบัติ ราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วน ราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน และมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศเพื่อให้เกิด ประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มี กระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผล และพัฒนาปรับปรุง อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คือ

- การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณ
- ผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการสามารถเทียบเคียงได้กับหน่วยงานที่มี ภารกิจคล้ายคลึงกัน

- มีผลการปฏิบัติงานในระดับประเทศ
- มีการปฏิบัติราชการที่มีทิศทางยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน
- มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน
- มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการ ออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์การ สามารถใช้ ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความ สามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุก กลุ่ม ดังคำอธิบายนี้

- มีวิธีการบริหารจัดการที่ส่งผลให้องค์การประหยัดต้นทุน(ค่าใช้จ่าย)
- มีการบริหารจัดการที่ส่งผลให้องค์การประหยัดแรงงาน
- มีวิธีการบริหารจัดการที่ส่งผลให้องค์การประหยัดระยะเวลา
- มีวิธีการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๓. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายใน ระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ ความต้องการ ของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง ดังคำอธิบายนี้

- สามารถให้บริการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด
- สามารถสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจต่อผู้รับบริการ
- สามารถตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ได้ความหลากหลาย และความแตกต่าง

๔. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) การแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่ และ ผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของ สาธารณะ รวมทั้ง การแสดงถึงความสำคัญในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ คือ

- มีความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความ รับผิดชอบนั้นอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ

๕.หลักความโปร่งใส (Transparency) กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้ เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชน สามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้ ดังคำอธิบายต่อไปนี้

- มีกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา สามารถชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย
- ให้ประชาคมในองค์กรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามกฎหมายได้อย่างเสรี
- ประชาคมในองค์กรสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ
- ประชาคมในองค์กรสามารถตรวจสอบได้

๖.หลักการมีส่วนร่วม (Participation) กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดง ทศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา ดังคำอธิบายนี้

- ได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทศนะ ร่วมเสนอปัญหา หรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง
- ได้ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
- ได้ร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๗.หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้น การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ ดังคำอธิบายนี้

- มีการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจให้แก่หน่วยงานย่อยในสังกัดเพื่อดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร
- มีการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างความพึงพอใจในการบริการและผู้มีส่วนได้เสีย
- มีการปรับปรุงระบบการ และเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของหน่วยงาน

๘.หลักนิติธรรม (Rule of Law) การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ดังคำอธิบายต่อไปนี้

- สามารถใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๙.หลักความเสมอภาค (Equity) การได้รับการปฏิบัติและได้รับ บริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ ดังคำอธิบายต่อไปนี้

- สามารถปฏิบัติและให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกด้าน เพศ ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ ความพิการ สภาพทางกายภาพ หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรมและอื่นๆ

๑๐. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่า เป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์³⁹

สรุปได้ว่า ธรรมนูญการปกครอง หมายถึงการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม เพื่อการพัฒนาของประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และให้มีการสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคมการเมืองอย่างสมดุล ตามหลักธรรมนูญ นอกจากยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทยแล้ว ยังใช้หลักธรรมนูญการกำกับดูแลองค์กรของส่วนราชการต่างๆเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเป็นสากลเทียบเท่าหน่วยงานในต่างประเทศและภาคเอกชน

๒.๓ ธรรมนูญในพระไตรปิฎก

ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมมีปัญหามากมาย นับตั้งแต่ปัญหาพื้นฐานไปจนถึงปัญหาระดับโครงสร้าง ตัวอย่างของปัญหาต่างๆ ได้แก่ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเกิดช่องว่างระหว่างความมั่งคั่งกับความไม่มีขยายตัวไปในวงกว้าง ปัญหาด้านสังคมปัญหาด้านการเมืองปัญหาสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ปัญหาข้อพิพาทระหว่างพรมแดน หลายประเทศประสบปัญหาเพราะไม่สามารถสร้างสันติภาพภายในประเทศของตนได้ ปัญหาดังกล่าวกำลังรบกวนแนวทางการแก้ไข ในแวดวงวิชาการปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะนำพระพุทธศาสนาเข้าไปผูกพัน (Engage) เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคม มีความพยายามที่จะตีความพุทธธรรมให้ครอบคลุมปัญหาใหม่ๆ เนื่องจากพุทธศาสนาแบบจารีตที่เน้นการแก้ปัญหาแบบปัจเจกบุคคลไม่เพียงพอต่อการตอบปัญหาของสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อนได้ การแก้ปัญหาความทุกข์ของปัจเจกบุคคลและสังคมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมากล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความขัดแย้งน้อยที่สุด พระพุทธองค์สามารถสร้างสังคมสงฆ์ขึ้นมาให้เป็นแบบอย่างของรูปแบบการปกครอง หรือรูปแบบการบริหารจัดการในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามบัดนี้พระพุทธศาสนาที่เคยรุ่งเรืองได้ล่วงเลยมาแล้วกว่า ๒๕๕๕ ปี หลายสิ่งหลายอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกฎไตรลักษณ์ แต่พระธรรมของพระพุทธองค์ก็ยังคงอยู่ และมีความสำคัญเสมอมาสามารถนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยได้ ดังความตอนหนึ่งที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย เราไม่ขัดแย้งกับโลก แต่โลกขัดแย้งกับเราผู้กล่าวเป็นธรรมไม่ขัดแย้งกับใครๆ ในโลก สิ่งใดที่บัณฑิตในโลกสมมติว่าไม่มี แม้เราก็กล่าวสิ่งนั้นว่า ‘ไม่มี’ สิ่งใดที่บัณฑิตในโลกสมมติว่ามี แม้เราก็กล่าวสิ่งนั้นว่า ‘มี’ ก็อะไรเล่าชื่อว่าสิ่งที่บัณฑิตในโลกสมมติว่าไม่มี เราก็กล่าวว่า ‘ไม่มี’ คือ รูปที่เที่ยงแท้ ยั่งยืน คงทน ไม่ผันแปร ที่บัณฑิตในโลกสมมติว่าไม่มีแม้เราก็กล่าวรูปนั้นว่า ‘ไม่มี’ เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณที่เที่ยงแท้ ยั่งยืน คงทน ไม่ผันแปร ที่บัณฑิตในโลกสมมติว่าไม่มีแม้เราก็กล่าววิญญาณนั้นว่า ‘ไม่มี’ นี้แลชื่อว่าสิ่งที่บัณฑิตในโลกสมมติว่าไม่มี แม้เราก็กล่าวว่า ‘ไม่มี’ อะไรเล่าชื่อว่าสิ่งที่บัณฑิตในโลกสมมติว่ามี เราก็กล่าวว่า ‘มี’ คือ รูปที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ผันแปร ที่บัณฑิตในโลกสมมติว่ามี แม้เราก็กล่าวรูปนั้นว่า ‘มี’ เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ผันแปร ที่บัณฑิตในโลกสมมติว่ามี แม้เราก็กล่าววิญญาณนั้นว่า ‘มี’ นี้แลชื่อว่าสิ่งที่บัณฑิตในโลกสมมติว่ามี แม้เราก็กล่าวว่า ‘มี’ โลกธรรม มีอยู่ในโลก ตถาคตตรัสรู้ รู้แจ้งโลกธรรมนั้นแล้ว จึงบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่าย ก็

³⁹ คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมนูญการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating) โดยสำนักงาน ก.พ.ร. หน้า ๘-๙

อะไรเล่าชื่อว่าโลกธรรมในโลก ที่ตถาคตตรัสรู้ รู้แจ้งแล้ว จึงบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่าย คือ รูปจัดเป็นโลกธรรมในโลก ที่ตถาคตตรัสรู้ ฯลฯ ทำให้ง่าย บุคคลใด เมื่อตถาคตบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายอยู่อย่างนี้ ยังไม่รู้ ไม่เห็น เราจะทำอะไรกับบุคคลผู้โง่เขลา เป็นปุถุชน คนบอด ไม่มีดวงตา ไม่รู้ ไม่เห็นนั้นได้ เวทนา ... สัญญา ... สังขาร ... วิญญาณจัดเป็นโลกธรรมในโลกที่ตถาคตตรัสรู้ รู้แจ้งแล้ว จึงบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่าย บุคคลใด เมื่อตถาคตบอก แสดง บัญญัติ กำหนด เปิดเผย จำแนก ทำให้ง่ายอยู่อย่างนี้ ยังไม่รู้ ไม่เห็น เราจะทำอะไรกับบุคคลผู้โง่เขลา เป็นปุถุชน คนบอด ไม่มีดวงตา ไม่รู้ ไม่เห็นนั้นได้ ภิกษุทั้งหลาย ดอกอุบลก็ดี ดอกปทุมก็ดี ดอกบุณฑริกก็ดี เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ โผล่พ้นน้ำแล้วตั้งอยู่ แต่ไม่ติดน้ำ แม้นั้นใด ตถาคตก็ฉนั้นนั้นเหมือนกัน เกิดในโลก เจริญในโลก ครอบงำโลกอยู่ แต่ไม่ติดโลก⁴⁰

พุทธดำรัสข้างต้นตีความได้ว่า คำว่า “ตถาคต” หมายถึง “ธรรม” หรือ “ธรรม” หมายถึง “ตถาคต” ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเห็นตถาคต” ดังนั้นพระธรรมของพระองค์หากรู้จักประยุกต์ใช้ย่อมสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในโลกได้อย่างแท้จริง

มีเพียงกิเลสของมนุษย์เท่านั้นที่เห็นว่าธรรมของพระพุทธองค์ล้ำสมัย พุทธธรรมาภิบาล หรือธรรมาภิบาลตามแนวพุทธเป็นกระบวนการวิธีหนึ่งที่ใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่มีความสลับซับซ้อนอย่างยิ่งดังเช่นในปัจจุบัน ทั้งนี้แนวคิดธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ตามแนวตะวันตกที่มีการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนั้นยังมีจุดอ่อน และความไม่ชัดเจนในหลายประเด็น ทั้งในแง่ความหมาย เป้าประสงค์ รวมถึงกระบวนการปฏิบัติ หากจะทำให้สมบูรณ์ พระพุทธศาสนาจะมีทางออกของเรื่องนี้ ซึ่งธรรมาภิบาลเชิงพุทธ (Buddhist Good Governance) ที่ปรากฏขึ้นในพระไตรปิฎก ในจกัถวัตตีสสูตรว่า

ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว ได้มีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าทัฬหะเนมิ ผู้ทรงธรรม ครองราชย์โดยธรรม ทรงเป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทรทั้งสี่เป็นขอบเขต ทรงได้รับชัยชนะ มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ ได้แก่ (๑) จักรแก้ว (๒) ช้างแก้ว (๓) ม้าแก้ว (๔) มณีแก้ว (๕) นางแก้ว (๖) คหบดีแก้ว (๗) ปริณายกแก้ว มีพระราชโอรสมากกว่า ๑,๐๐๐ องค์ ซึ่งล้วนแต่กล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรราชตรีสามารถย้ายราชศัตรูได้ พระองค์ทรงชนะโดยธรรม ไม่ต้องใช้อาชญา ไม่ต้องใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดินนี้มีสาครเป็นขอบเขต⁴¹

ธรรมราชาในจกัถวัตตีสสูตรได้กล่าวถึงแนวทางการบริหารจัดการโดยยึดธรรมเป็นใหญ่ โดยการนำธรรมมาใช้คุ้มครอง ป้องกัน ประชากรในแคว้นตามฐานะ ในพระสูตรชี้ให้เห็นว่าพระราชกรณียกิจที่ทรงธรรมได้นั้นจะต้องมีที่ปรึกษาที่ทรงธรรมนั่นก็คือ สมณพราหมณ์ ซึ่งท่านไม่เจาะจงนักบวชในศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ผู้เขียนจึงได้นำเสนอโครงสร้างการปกครองของพุทธจักรที่สามารถอยู่ร่วมกันกับอาณาจักรได้เป็นอย่างดีมาเชื่อมต่อ เพื่อให้เห็นความสอดคล้อง ซึ่งในประวัติศาสตร์พุทธศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางฝ่ายการเมืองโดยการแสดงธรรม คือหลักปฏิบัติต่างๆ ในหลายเหตุการณ์เช่น การสนทนากับพระเจ้าพิมพิสารที่เวฬุวันสวนไผ่ การห้ามพระญาติมิให้ทำสงครามแย่งน้ำ เป็นต้น

พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และจุดมุ่งหมายของมนุษย์จากแนวเดิม ซึ่งเป็นความคิดตามหลักศาสนาพราหมณ์และลัทธิอื่นๆ พระพุทธองค์ทรงสอนว่า การยึดมั่นในตัวตน (อัตตา) ทำให้

⁴⁰ ส.ช. (ไทย) ๑๗/๙๔/๑๗๘-๑๘๐

⁴¹ ที. ปา. (ไทย) ๑๑/๘๑/๖๐

เกิดความทุกข์ขึ้นในสังคม ทำให้คนเราคิดถึงตัวเองมากกว่าสังคม ส่วนการละตัวตน จะทำให้คนเรามีความสำนึกต่อสังคมได้มากขึ้น การละตัวตนจะต้องอาศัยการจัดระบบสังคมเสียใหม่ แต่การเสนอให้เปลี่ยนแปลงสังคมย่อมติดขัดที่ผู้ปกครองซึ่งรักษาอำนาจของตนเนื่องจากตนมีฐานะที่ได้อยู่แล้ว ดังนั้นหลักธรรมมาภิบาลก็จะสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หลักทศพิธราชธรรม หรือธรรม ๑๐ ประการ คือ ๑) ทาน ๒) ศีล ๓) การบริจาค ๔) ความซื่อตรง ๕) ความอ่อนโยน ๖) ความเพียร ๗) ความไม่โกรธ ๘) ความไม่เบียดเบียน ๙) ความอดทน ๑๐) ความไม่คลาดธรรม⁴² ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักทศพิธราชธรรม หมายถึง หลักธรรมที่ใช้ในการปกครองประกอบด้วยหลักธรรม ๑๐ ประการ ได้แก่

๑) ทาน (การให้) คือ สละทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

๒) ศีล (ความประพฤติดีงาม) คือ สรรวมกายและวจีหาวาร ประกอบแต่การสุจริตรักษากิตติคุณ ให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร์

๓) บริจาคะ (การบริจาค) คือ เสียสละความสุขสำราญ ตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

๔) อาชวะ (ความซื่อตรง) คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ ไร้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

๕) มัทวะ (ความอ่อนโยน) คือ มีอัธยาศัย ไม่เย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคค์มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีกริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ให้ได้รับความรักภักดี

๖) ตปะ (ความทรงเดช) คือ แผดเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำย่ำยีจิตระงับยับยั้งข่มใจได้ มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ หรืออย่างสามัญ มุ่งมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียร

๗) อักโธระ (ความไม่โกรธ) คือ ไม่กริ้วกราด ลุอำนาจความโกรธ จนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจําใจ

๘) อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงระเริงอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด เพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

๙) ขันติ (ความอดทน) คือ อดทนต่องานที่ตรากตรำ ถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ท้อถอย ถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมดกำลังใจไม่ยอมละทิ้งกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

๑๐) อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ร้าย ลามสักการะ หรืออิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใดๆ สติมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรม นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผน หลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม

๒.๔ บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑

จากที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เป็นต้นไป ทำให้ระบบปฏิรูปการศึกษาระบบบริหาร การจัดการศึกษา บุคลากร ทรัพยากร ได้ถูกรวบรวมให้เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานเดียว

⁴² ชู.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

ซึ่งมีผลให้การประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ถูกยุบเลิกไป และประกาศจัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประเทศ รวม ๑๗๕ แห่ง ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ในระบบ โรงเรียน ประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา⁴³ จากพระราชบัญญัติดังกล่าว จังหวัดปทุมธานีถูกแบ่ง ออกเป็น ๒ เขตพื้นที่การศึกษา คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต ๑ และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปทุมธานีเขต ๒

การบริหารงานโดยแบ่งเขตพื้นที่การศึกษานี้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายแยกเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เป็นต้นไป โดยการจัดระเบียบการบริหารราชการในเขตพื้นที่การศึกษานั้น ได้ กำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีการบริหารการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานรวมอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เป็นเหตุให้เกิดความไม่คล่องตัวในระบบการ บริหารราชการ จึงได้แยกพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้ระบบการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาทางการศึกษาของนักเรียน ในช่วงชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาให้มีผลสัมฤทธิ์ที่มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วย การศึกษาแห่งชาติ จึงจำเป็นต้องมีการตราพระราชบัญญัตินี้⁴⁴

เพื่อให้การจัดการศึกษามีความคล่องตัวขึ้น จึงมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีการแบ่ง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาขึ้นใหม่ทั่วประเทศ สถานศึกษาใน จังหวัดปทุมธานี จึงถูกแบ่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ การกำหนดและแก้ไข เปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต ๑ เปลี่ยนแปลงเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑ มีหน้าที่การบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน ๔ อำเภอ คือ อำเภอ เมืองปทุมธานี อำเภอลองหลวง อำเภอลาดหลุมแก้ว และอำเภอสสามโคก⁴⁵

ขอบข่ายภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ แบ่งภารกิจเป็น ๗ กลุ่มงาน กับ ๑ หน่วยงาน คือ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลฯ กลุ่มส่งเสริม สถานศึกษาเอกชน และหน่วยตรวจสอบภายใน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึง โดยปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย และคุณภาพตามมาตรฐาน

⁴³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต ๑. ๒๕๕๖ ก., ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปี การศึกษา ๒๕๕๖ (ปทุมธานี : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานฯ).อัดสำเนา

⁴⁴ ราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๕๓ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : [http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม.\(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗\)](http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม.(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗))

⁴⁵ ๒๕๕๓. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : [http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม.\(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗\)](http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม.(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗))

ทิศทางการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑

ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต ๑ เป็นหน่วยงานที่บริหารจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานของพื้นที่ ๔ อำเภอ ในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสสามโคก อำเภอคลองหลวง

วิสัยทัศน์

สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต ๑ เป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศและเข้าสู่มาตรฐานสากล ภายในปี ๒๕๕๘ การจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพศึกษา

พันธกิจ

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
๓. พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพศึกษา

เป้าประสงค์

๑. นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษามีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย และได้ สมดุลและนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย และมีคุณภาพ
๒. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค
๓. ครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีทักษะที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงาน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
๔. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเป็น กลไกขับเคลื่อน การศึกษาขั้นพื้นฐานสู่คุณภาพระดับมาตรฐานสากล
๕. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุ่งเน้นการบูรณาการการทำงาน เน้นการบริหารแบบ มีส่วนร่วม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

กลยุทธ์

- กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท
- กลยุทธ์ที่ ๒ ขยายโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียน ให้ได้รับโอกาสในการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีคุณภาพ
- กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา
- กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาระบบการบริหารจัดการ

ค่านิยมองค์กร

บริการประทับใจ โปร่งใส ยุติธรรม

๒.๕งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้า รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

ทักษิณา เหลืองทวีผล ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ พบว่า การบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใสตามลำดับ⁴⁶

อุทร พินิจมนตรี ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย ผลการวิจัยการปฏิบัติงานด้านการเงินด้านการควบคุม การตรวจสอบภายในและการรายงานด้านระบบบัญชีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากส่วนด้านการเบิกจ่าย – รับเงิน และนำส่งเงิน ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการปฏิบัติงานการเงินอยู่ในระดับน้อยเรื่องที่เป็นปัญหาในระดับมาก ได้แก่ คณะกรรมการรับจ่ายเงินไม่ได้รับคำตอบแทนในการดำเนินทางราชการ และมีเวลาไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานพัสดุมีการปฏิบัติมาก ในเรื่องการควบคุมและการจำหน่าย ส่วนการจัดหาพัสดุมีการปฏิบัติน้อย ปัญหาในการปฏิบัติงานพัสดุมิในระดับ น้อย เรื่องเป็นปัญหาในระดับมากได้แก่ การจัดสรรงบประมาณ งบประมาณล่าช้า ไม่มีห้องพัสดุเป็นเอกเทศและไม่ได้รับจัดสรรพัสดุทดแทนในส่วนที่จำหน่าย ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนางานการเงินและพัสดุ ควรมีเจ้าหน้าที่โดยตรง ไม่ควรสับเปลี่ยนหมุนเวียนบ่อย ๆ เจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรู้ความสามารถ มีความสนใจ และเอาใจใส่ต่องานที่รับผิดชอบ ผู้บริหารควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และสนใจให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ⁴⁷

ดวงดาว วงษ์พระลับ ได้ศึกษาผลกระทบภายใน ในการบริหารงานคลัง : กรณีศึกษาวิทยาลัยสาธิตสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า : สภาพการทำงานทั่วไปของฝ่ายบริหารทั่วไปวิทยาลัยสาธิตสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ที่ใช้การตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลัง 1) การจัดโครงสร้างองค์การการจัดอัตรากำลังที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมในการกำหนดภาระหน้าที่รับผิดชอบ มีผลต่อประสิทธิภาพของงานคลัง 2) การตรวจสอบภายในในหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีสำนักงานในส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ใช้เวลาตรวจสอบภายในหน่วยงานละ 1.5 วันต่อปี และทำให้การปฏิบัติงานในกิจกรรมด้านการงบประมาณด้านการเงิน ด้านการบัญชีด้านการพัสดุ และด้านธุรการ เกิดประสิทธิภาพระบบการทำงานดีขึ้น สามารถสนับสนุนและขยายพื้นที่การทำงานเข้าไปในกิจกรรมอื่น ๆ ของหน่วยงานได้ ผลกระทบจากการตรวจสอบภายใน ในการบริหารคลังมีทั้งผลกระทบด้านบวก ด้านลบและเป็นกลาง คือ 1) ผลกระทบด้านบวก ก่อให้เกิดประสิทธิภาพประโยชน์ต่อองค์การผู้ปฏิบัติงานคลังและผู้ตรวจสอบภายในเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในเรื่องการตรวจสอบภายในผู้ปฏิบัติงานคลังเกิดความมั่นใจในตนเอง การปฏิบัติงานคลัง มีความเป็นระบบมากขึ้น 2) ผลกระทบด้านลบก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน คือ ก่อให้เกิดความเครียดในผู้ปฏิบัติงานคลังและก่อให้เกิดรายจ่ายเพิ่มขึ้น ในการระยะเริ่มแรกในการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานคลัง 3) ผลกระทบที่สืบเนื่องจากการตรวจสอบภายในไม่เป็นผลดีหรือผลเสีย ทำให้

⁴⁶ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี, ๒๕๕๑), หน้า ๙๐

⁴⁷อุทร พินิจมนตรี, “การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐)

ทราบข้อบกพร่องของงาน ทราบการยอมรับหรือไม่ยอมรับการตรวจสอบภายใน ทราบความคิดเห็น หรือแนวทางอื่นที่มีผลต่อการควบคุมกำกับงานคลังสามารถใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาการตรวจสอบภายในในการบริหารงานคลัง⁴⁸

นิภาเพ็ญ เสมรสุต ได้ศึกษาการประเมินผลการวางแผนงบประมาณภายใต้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน : กรณีศึกษากรมทะเบียนการค้าและสำนักงานข้าราชการพลเรือนจากการศึกษาพบว่า ในแต่ละขั้นตอนของการวางแผนงบประมาณของหน่วยราชการยังต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ 1) หน่วยราชการยังไม่สามารถมีการวางแผนกลยุทธ์ที่สมบูรณ์ตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการเนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เพียงพอและหลักเกณฑ์การวางแผนกลยุทธ์บางส่วนนั้นไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงกับหน่วยงานราชการไทย 2) การจัดโครงสร้างแผนงาน งาน โครงการของหน่วยงานราชการบางส่วนยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการจัดโครงสร้างแผนงานทำให้ยังมีปัญหาซ้ำซ้อนมีความแตกแยกของโครงสร้างแผนงาน และยังทำให้แผนงานยังไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการจัดสรร ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานได้อย่างสมบูรณ์ 3) ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลางนั้นสืบเนื่องมาจากการกำหนดผลผลิตของหน่วยราชการที่มีจำนวนมาก มีความซ้ำซ้อนและบางส่วนไม่มีลักษณะเป็นผลผลิตที่ดีส่งผลให้การประมาณรายจ่ายตามผลผลิตที่มีความล่าช้าและยังไม่สมบูรณ์มากนัก และจำแนกตามสภาพ เห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการเงินและบัญชีโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และครูอาจารย์ทั่วไป เห็นว่าการดำเนินงานด้านการรับเงิน และด้านการประเมินผลการใช้จ่ายเงินตามแผนการใช้จ่ายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ โรงเรียนไม่นำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการใช้จ่ายเงินในปีต่อไป⁴⁹

สุพรรณ สุวรรณนัง ได้ศึกษาการดำเนินงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินการงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนทั้งโดยภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาด้านนโยบายระดับสูง การจัดบุคลากรรับผิดชอบงานการเงินโรงเรียน ขาดข้อมูลในการพิจารณาอนุมัติ ไม่มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่เหมาะสม และการตรวจสอบการใช้งบประมาณ⁵⁰

นิรุตต์ เข็มเงิน ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของหน่วยงานปฏิบัติในส่วนภูมิภาค : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่ากรณีมีการบริหารจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน แต่การดำเนินการยังไม่ครบ ทั้ง 7 ด้าน คือ 1) การวางแผนงบประมาณ กรณีศึกษาพบที่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการแต่การวางแผนงบประมาณมีจัดทำโรงเรียนเดียว แนวทางปฏิบัติต้องให้เห็นความสำคัญของการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน วิเคราะห์สภาพจริง วางแผน ติดตามประเมินผลในการปฏิบัติ 2) การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน มีการกำหนดผลผลิตแต่ไม่มีการคำนวณต้นทุน แนวปฏิบัติต้องกำหนดผลผลิตให้ครอบคลุมการจัดการศึกษาของโรงเรียนพร้อมระบุตัวชี้วัด 3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างจัดซื้อจัดจ้าง

⁴⁸ ดวงดาว วงษ์พระลับ, “การศึกษาผลกระทบภายใน ในการบริหารงานคลังกรณีศึกษาวิทยาลัยสาธาณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๒)

⁴⁹ นิภาเพ็ญ เสมรสุต “การประเมินผลการวางแผนงบประมาณภายใต้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน:กรณีศึกษากรมทะเบียนการค้าและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน” (เอกสารการวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔)

⁵⁰ สุพรรณ สุวรรณนัง, “การดำเนินงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติมแนวนโยบายปฏิบัติ จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการและปฏิบัติตามระเบียบ 4) การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ ยังปฏิบัติเช่นเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง แนวนโยบายควรนำข้อมูลทางการเงินของปีที่ผ่านมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การรายงานขาดรูปแบบที่ชัดเจน แนวนโยบาย ควรจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานกำกับติดตามการรายงาน 6) การบริหารสินทรัพย์ มีการติดตามสินทรัพย์เท่านั้น แนวนโยบายต้องใช้ความรู้ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย 7) การตรวจสอบภายใน มีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบภายใน แต่ยังไม่มีการปฏิบัติแนวนโยบายให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกำหนดการตรวจสอบภายในให้ชัดเจน⁵¹

สมคิด มawangค์ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็น ของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ดังนี้ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส⁵²

เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ในภาพรวมผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ตั้งแต่ ๑-๑๐ ปี และผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ ๑๑ ปีขึ้นไป มีสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่มีด้านที่แตกต่างกัน ๑ ด้าน คือ ด้านหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕⁵³

๒.๕.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ

บุคเคอร์ (Brooker) ได้ทำการวิเคราะห์นโยบายงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในการศึกษาระดับสูงของอคาเนซอล ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาในเชิงลึกจากข้อมูลที่ได้แสดงถึงว่าคณะกรรมการเห็นด้วยกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในการศึกษาระดับสูงของอคาเนซอล อย่างไรก็ตามในรายงานได้พบข้อบกพร่องในระบบเป็น ข้อบกพร่องที่มองเห็นในรอบๆระบบที่ซับซ้อนและบุคลากรขาดความรู้สึกร่วมในพันธกิจขององค์กร ข้อมูลยังบ่งชี้ดีกว่าในส่วนของนโยบายล้มเหลวมากที่สุด มองเห็นข้อบกพร่องมากที่สุดในระบบ

^{๕๑} นิรุตต์ เข็มเงิน “การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของหน่วยงานปฏิบัติในส่วนภูมิภาค: กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖)

^{๕๒} สมคิด มawangค์, “การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๔), หน้า ๓๒.

^{๕๓} เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๘).

การเพิ่มขนาดความไม่แน่นอนในการปฏิบัติในเงินกองทุนบนพื้นฐานของทฤษฎีที่ได้จากการศึกษา การวิเคราะห์นโยบาย

สนับสนุนระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้เป็นที่ยอมรับในการศึกษาระดับสูงของอคาณซอลประกอบไปด้วยการนำข้อมูลปรับปรุงแก้ไขมาเป็นข้อมูลในการวางระบบเริ่มแรก ในประการต่อมาควรมีการกำหนดการวัดผลการดำเนินการในจำนวนน้อยของบุคลากรในหน่วยงานแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของพันธกิจของหน่วยงาน⁵⁴

พ้อยเซล (Poisel) ได้ทำการประเมินระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของวิทยาลัยชุมชนในฟลอริดา ผลการวิจัยพบว่า จากข้อมูลที่ได้รับการยืนยันจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายตามรูปแบบการทดสอบที่กำหนดตามที่เป็นจริงในสภาพปัจจุบันและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการทดสอบและการสัมภาษณ์ 4 ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนพบว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ตามกฎหมายโดยใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานพบความเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วย การเพิ่มขึ้นของตำแหน่งอาจารย์ในคณะวิชาการและโครงการสนับสนุนเพิ่มขึ้นและการปรับปรุงระบบการบริการนักเรียนผลการวิจัยยังบ่งชี้ว่าต้องส่งเสริมให้มีการระดมทุนให้เป็นรูปธรรมตามเจตนาของกฎหมาย อย่างไรก็ตามในโครงการนี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและจุดมุ่งหมายในผลลัพธ์ของการระดมทุน การวิจัยนี้จะช่วยจุดประกายให้คณะกรรมการการศึกษาระดับสูงและสภานิติบัญญัติได้พิจารณาของกฎหมายต่อไปในอนาคต⁵⁵

ฟลาวเวอร์ (Flowers) ได้ศึกษาการประเมินหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในฟลอริดา ผลการวิจัยพบว่า นโยบายและภาวะผู้นำของหน่วยงานที่ดีจะทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จบนพื้นฐานของข้อมูลที่ดีหรือการตัดสินใจบนฐานแห่งความจริงเป็นสภาพเงื่อนไขที่เหมาะสมที่สุดสำหรับหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังบ่งชี้แนวคิดในการวิเคราะห์นโยบายของงบประมาณจะต้องประกอบไปด้วยตัวแปรทั้งสภาพแวดล้อมและระดับขององค์กร นอกจากนี้ผู้นำของหน่วยงานจะต้องมีความชัดเจนใน 3 ปีจจัยของการบริหารงบประมาณให้ประสบความสำเร็จ คือ 1) ต้องมีความชัดเจนในผลสำเร็จ โดยประสานระหว่าง

ความพึงพอใจของชุมชนกับพันธกิจของหน่วยงานต้องมีการจัดการกับปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ๆ ต่างๆ และนโยบาย 2) ต้องมีการจัดการกับปัจจัยภายนอกที่สำคัญ ๆ ต่างๆ และนโยบาย 3) ต้องมีการจัดการกับปัจจัยภายในให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมในการบริหารและอำนาจในการรับรู้เน้นการตัดสินใจบนฐานแห่งความจริง⁵⁶

จ็อบเฟรย์และจอห์น (Geoffrey and John) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความไว้วางใจกับการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ออสเตรเลีย จำนวน 141 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า ทั้งการสั่งการและเทคนิควิธีในการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความเข้าใจในกระบวนการตัดสินใจ และความเป็นผู้นำในเรื่องดังกล่าว⁵⁷

วูดาร์ด (Woodard) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารของผู้บริหารต่อบทบาทและประสิทธิภาพการควบคุมภายในของเท็กซัสและมหาวิทยาลัยใหญ่ 12 แห่งของรัฐบาล การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้

⁵⁴ Timothy Douglas Brooker, "A Policy analysis of performance – based budgeting in Arkansas higher education" (Ed.D. dissertation, University Of Arkansas, ๑๙๙๘), "n.pag."

⁵⁵ Mark Allen Poisel, "An evaluation of performance – based budgeting in Florida community college system" (Ed.D. dissertation, The Florida State University, ๑๙๙๘), "n.pag."

⁵⁶ Geraldo Emmanuel Flowers, "An evaluation of the effect of agency condition on the implementation of Florida, s Performance – based Program Budgeting" (Ph.D. dissertation. The Florida State University, ๑๙๙๙), "n.pag."

⁵⁷ Geoffrey Newcombe, John McCormick, Trust and Teacher Participation in School-based Financial Decision-Making, Australia (๒๐๐๑) [online]. Abstract available from: Su Library:Thailis File:ERIC Item:EJ๖๒๙๓๓๖

ของประธานและหัวหน้าเจ้าหน้าที่การเงินเกี่ยวกับ 1) บทบาทของการควบคุมภายใน 2) การเลือกปัจจัยที่เป็นประโยชน์ในการประเมินการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการรับรู้ของทั้งประธานและหัวหน้าเจ้าหน้าที่การเงินในเรื่องความสำคัญរបบทบาทของการควบคุมภายใน การรับรู้ที่แตกต่างกันของทั้งประธาน หัวหน้าเจ้าหน้าที่การเงิน และผู้อำนวยการด้านการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์กับความสำคัญของปัจจัยที่มีความหมาย การชี้แนะที่สมเหตุสมผล และการเป็นมืออาชีพของฝ่ายควบคุมภายใน ในฐานะที่เป็นมาตรการที่มีประโยชน์ต่อการประเมินประสิทธิภาพของการควบคุมงานวิจัยชิ้นนี้สรุปว่าบทบาทของการควบคุมที่เคยทำเป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมา คือ การยอมให้ตรวจสอบ และการควบคุมภายใน เป็นสิ่งที่ผู้บริหารระดับสูงมีความพอใจ และผู้อำนวยการด้านการควบคุมภายในสามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้ประสิทธิภาพในฝ่ายของพวกเขา โดยการให้ความรู้แก่ผู้บริหารระดับสูงเกี่ยวกับมาตรฐานในการปฏิบัติวิชาชีพการควบคุมภายใน⁵⁸

พูล (Poole) ทำการวิจัยเรื่องระดับของการตรวจสอบได้ : การวิเคราะห์โรงเรียนในกำกับของรัฐและโรงเรียนรัฐบาลที่บริหารตามประเพณีนิยมในอเมริกา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในกำกับของรัฐ โรงเรียนที่อยู่ในกำกับของรัฐได้คะแนนการตรวจสอบได้ภายในต่ำกว่า และมีการปฏิบัติที่ตรวจสอบได้ในสถานที่ในระดับที่น้อยกว่าเล็กน้อยอย่างไรก็ดี การปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนในกำกับของรัฐมากกว่า จากการศึกษาข้างชี้ให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความเป็นตัวของตัวเองของโรงเรียนในกำกับของรัฐกับการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้ ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นตัวของตัวเองของ

โรงเรียนในกำกับของรัฐกับการตรวจสอบได้ภายใน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างส่วนต่าง ๆ ของการตรวจสอบได้สำหรับโรงเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการตรวจสอบได้ภายในและการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้ ความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการตรวจสอบได้ภายนอกและการตรวจสอบได้ภายใน และความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการตรวจสอบได้ภายนอกและการปฏิบัติงานที่ตรวจสอบได้⁵⁹

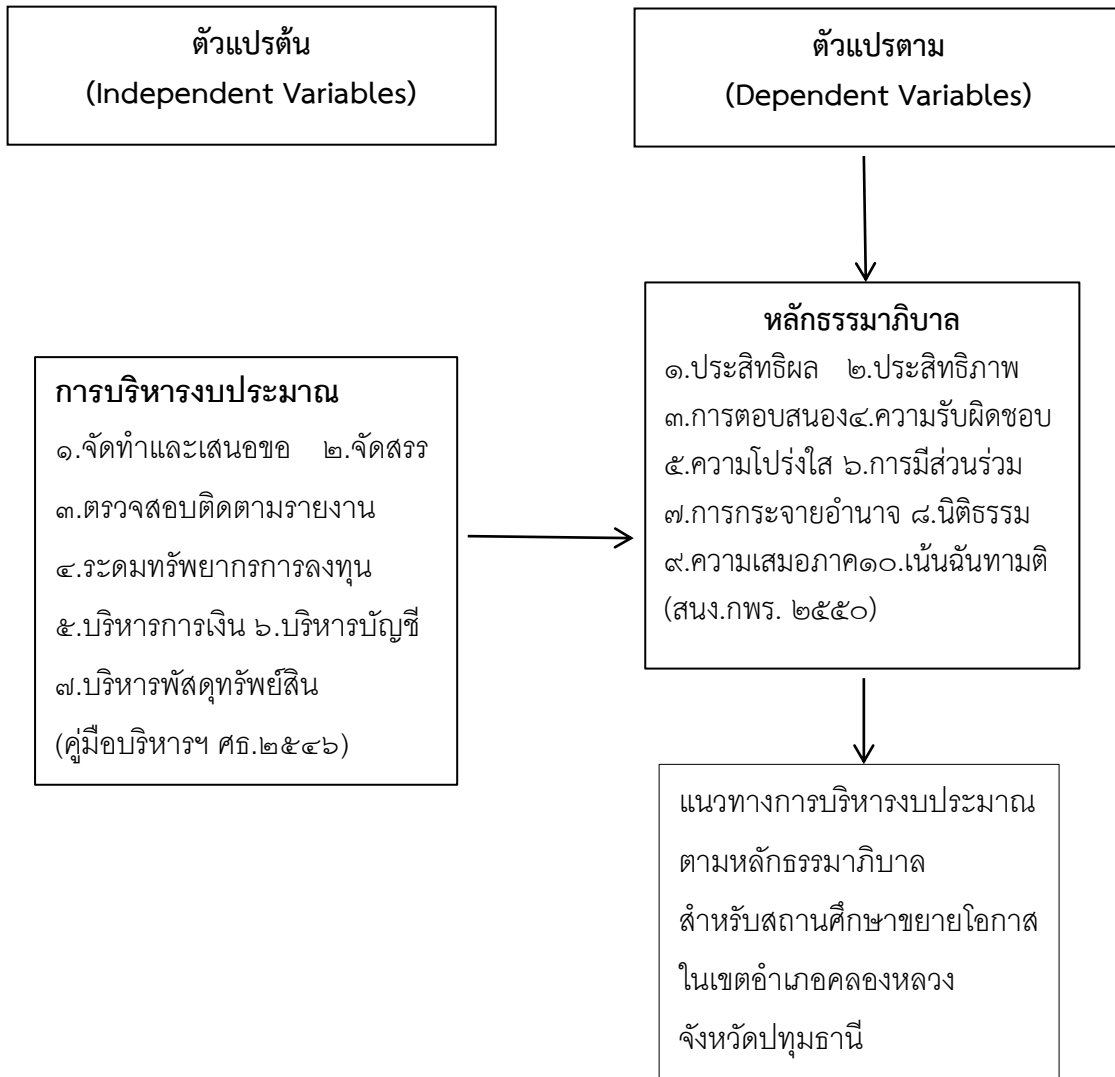
สรุปได้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจะต้องปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย ด้านหลักประสิทธิผล ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการรับผิดชอบต่อสังคม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาและบริหารโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานงบประมาณ โดยต้องมุ่งหลังถึง ผลประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียน ครูและโรงเรียน การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล ประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ได้มาตรฐานตามหลักเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อไป

⁵⁸ Chester Arthur Woodard, Administrators' perceptions of internal auditing roles and effectiveness in Texas and Big Twelve public universities (Texas : Texas Southern University, ๒๐๐๐), Abstract.

⁵⁹ Sonja Martin Poole, Degrees of accountability: An analysis of charter schools and traditional public schools in America (California: University of California, Berkeley, ๒๐๐๗), Abstract.

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต ๑ จำนวน ๓๓๓ คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน ๖๒ คน เพศหญิงจำนวน ๒๗๑ คน

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓๓๓ คนโดยจำแนกเป็นผู้บริหารทั้งหมด ๙ คน ส่วนครูผู้สอนได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางสำเร็จรูป (Krejcie and Morgan)¹ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๘๑ คน และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการเทียบตามสัดส่วน ดังตารางที่ ๓.๑๑) โรงเรียนวัดตะวันเรือง ๒) โรงเรียนโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ๓) โรงเรียนคลองหนึ่ง(แก้วนิมิตร) ๔) โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง ๕) โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 69 (คลองหลวง) ๖) โรงเรียนลำสนุ่น ๗)โรงเรียนวัดกลางคลองสาม ๘) โรงเรียนวัดมูลเหล็ก ๙) โรงเรียนวัดอู่ข้าว

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนโรงเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	ชื่อโรงเรียน	ผู้บริหาร (คน)		ครูผู้สอน (คน)	
		ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑	ชุมชนวัดบางชัน	๑	๑	๖๓	๒๕
๒	บุญคุ้มราษฎร์บำรุง	๑	๑	๖๔	๒๖
๓	คลองหนึ่ง(แก้วนิมิตร)	๑	๑	๕๓	๓๓
๔	ไทยรัฐวิทยา 69 (คลองหลวง)	๑	๑	๓๖	๒๐
๕	โรงเรียนวัดตะวันเรือง	๑	๑	๒๓	๒๓
๖	วัดอู่ข้าว	๑	๑	๑๘	๑๐
๗	โรงเรียนลำสนุ่น	๑	๑	๒๓	๙

¹สงครี ชมพูนงค์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๑๓.

๘	วัดกลางคลองสาม	๑	๑	๓๔	๒๐
๙	วัดมุลเหล็ก	๑	๑	๑๕	๖
รวม		๙	๙	๓๒๔	๑๗๒

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นจากการศึกษา เอกสาร งานวิจัย และแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา แบ่งเป็น ๑๐ ด้านคือ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระมัดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักการมุ่งฉันทามติ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีจำนวน ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ แบบสำรวจการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลใน ๑๐ ด้าน ซึ่งคำถามจะเป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ในโรงเรียนให้ผู้บริหารและครูเลือกตอบตามที่ประพฤติดำเนินการตามลักษณะในข้อคำถาม โดยมีคำตอบให้เลือก ๕ ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย และปฏิบัติน้อยที่สุด แบ่งออกเป็น ๑๐ ด้าน จำนวน ๕๐ ข้อ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

๕	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
๔	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
๓	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
๒	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
๑	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนเมื่อรวมคะแนนของแต่ละคน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ^๒

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

^๒ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๙๙ - ๑๐๑.

๓.๓ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

๑. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่างๆ จากเอกสารวิจัย วิทยานิพนธ์เพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสอบถาม พิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่ายสำหรับแบบสอบถาม โดยใช้สูตร ดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) เมื่อ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

แทนที่	IOC	แทน	ดัชนีค่าความสอดคล้อง
	R	แทน	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

๓. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลอง (Try-out) เพื่อหาค่าจำแนกและความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของคอนบาช (Cronbach)³ กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนวัดคุณหญิงสัมพันธ์ มีตรภาพที่ ๖๔ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะศึกษา จำนวน ๓๐ คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .๘๗

๔. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

๑. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒. ผู้วิจัยเป็นผู้แจกและติดตามรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

๓. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยนำไปดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม แล้วนำไปดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่อไป

³ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๑๐๐.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติต่างๆ ดังนี้⁴

๑. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. ข้อมูลการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลใช้การวิเคราะห์โดยสถิติ การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓. แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข นำมาประมวลและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะตามจำนวนความถี่

⁴ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๑๐๑.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” จำนวน ๑๘๑ ฉบับ ได้รับกลับคืนสมบูรณ์จำนวน ๑๓๖ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๑๔ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับ ดังนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และการแปลความหมายจากค่าร้อยละ

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พิจารณาเป็นรายข้อ รายด้านและภาพรวม

๔.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔.๔ ผลการเสนอแนะแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และการแปลความหมายจากค่าร้อยละ ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนความถี่และค่าร้อยละเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
๑. เพศ		
ชาย	๕๗	๓๒.๓๙
หญิง	๑๑๙	๖๗.๖๑
๒. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	๑๕	๘.๕๒
ครูการเงิน-พัสดุ	๒๑	๑๑.๙๓
ครูผู้สอน	๑๔๐	๗๙.๕๕
๓. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	๑๒๒	๖๙.๓๒
ปริญญาโท	๕๔	๓๐.๖๘
ปริญญาเอก	๐	๐.๐๐

๔.ขนาดโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	๐	๐.๐๐
ขนาดกลาง	๔	๔๔.๔๔
ขนาดใหญ่	๕	๕๕.๕๖
๔.ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า ๕ ปี	๑๗	๙.๖๖
๕ - ๑๐ ปี	๙๘	๕๕.๖๘
มากกว่า ๑๐ ปี	๖๑	๓๔.๖๖
รวม	๑๗๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า

๑. เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๑ และเป็นเพศชาย จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓๙

๒. ตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๕๕ เป็นครูการเงิน-พัสดุ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๓ เป็นผู้บริหารจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๒

๓. วุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒិการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๒ มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๘

๔. ขนาดโรงเรียน พบว่า เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๕ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๔๖ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๔ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๔

๕. ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖๘ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๖ และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๖

๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 จำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม

การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านหลักประสิทธิผล	๔.๑๐	.๖๐	มาก
ด้านหลักประสิทธิภาพ	๓.๙๓	.๕๗	มาก
ด้านหลักการตอบสนอง	๔.๓๐	.๕๔	มาก
ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ	๔.๒๘	.๕๔	มาก
ด้านหลักความโปร่งใส	๔.๓๗	.๕๖	มาก
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	๔.๗๑	.๔๕	มากที่สุด
ด้านหลักการกระจายอำนาจ	๔.๓๑	.๕๗	มาก
ด้านหลักนิติธรรม	๔.๓๔	.๕๐	มาก
ด้านหลักความเสมอภาค	๔.๒๒	.๔๑	มาก
ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ	๔.๖๓	.๓๙	มากที่สุด
รวม	๔.๓๒	.๕๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ผู้บริหารและครูมีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๒$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๗๑$) รองลงมา คือ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{x} = ๔.๖๓$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x} = ๔.๓๗$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x} = ๔.๓๔$) ด้านหลักการกระจายอำนาจ ($\bar{x} = ๔.๓๑$) ด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{x} = ๔.๓๐$) ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ ($\bar{x} = ๔.๒๘$) ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{x} = ๔.๒๒$) ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{x} = ๔.๑๐$) และด้านหลักประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = ๓.๙๓$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ

เพศ	การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. ชาย	๔.๔๔	.๕๗	มาก
๒. หญิง	๔.๓๓	.๕๔	มาก
รวม	๔.๓๕	.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน เพศต่างกันมีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๕$) เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่

เป็นเพศชาย มีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากกว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเพศ หญิง ($\bar{x} = 4.44: 4.33$)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. ผู้บริหาร	๔.๗๑	.๓๓	มากที่สุด
๒. ครูการเงิน-พัสดุ	๔.๓๗	.๕๕	มาก
๓. ครูผู้สอน	๔.๓๑	.๕๑	มาก
รวม	๔.๓๕	.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ตำแหน่งต่างกั้มีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) เมื่อพิจารณาแยกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหาร มีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล มากกว่า ครูผู้สอน ($\bar{x} = 4.71: 4.31$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. ปริญญาตรี	๔.๐๐	.๗๗	มาก
๒. ปริญญาโท	๔.๓๗	.๕๑	มาก
รวม	๔.๓๕	.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน วุฒิการศึกษาต่างกั้มีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) เมื่อพิจารณาแยกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่วุฒิกการศึกษาปริญญาโทมีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด ($\bar{x} = 4.37$) รองลงมา ครูผู้สอนที่มีวุฒิกการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.00$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม
 ขนาดโรงเรียน

ตำแหน่ง	การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. ขนาดกลาง	๔.๗๑	.๓๓	มากที่สุด
๒. ขนาดใหญ่	๔.๓๑	.๕๕	มาก
รวม	๔.๓๕	.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ขนาดโรงเรียนต่างกันมีการบริหารการศึกษาตาม
 หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๕$) เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดโรงเรียนพบว่า
 ผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนขนาดกลาง มีการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากกว่า ผู้บริหาร
 และครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ ($\bar{x} = ๔.๗๑: ๔.๓๑$)

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม
 ประสบการณ์การทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. น้อยกว่า ๕ ปี	๔.๓๖	.๕๐	มาก
๒. ๕ - ๑๐ ปี	๔.๓๗	.๕๕	มาก
๓. มากกว่า ๑๐ ปี	๔.๔๘	.๔๖	มาก
รวม	๔.๓๕	.๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการบริหาร
 การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๕$) เมื่อพิจารณาแยกตามประสบการณ์
 การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า ๑๐ ปี มีการบริหาร
 การศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๔๘$) รองลงมา ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การ
 ทำงาน ๖ - ๑๐ ปี ($\bar{x} = ๔.๓๗$) ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า ๕ ปี ($\bar{x} = ๔.๓๖$)
 ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารการศึกษาระบบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักประสิทธิผลจำแนกเป็นรายข้อ

ด้านหลักประสิทธิผล	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีระบบโครงสร้างในการดำเนินงานบริหารงบประมาณสถานศึกษาที่ชัดเจน	๔.๒๘	.๕๐	มาก
๒. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดเป้าหมาย โดยมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติ และเกิดผลสัมฤทธิ์ได้	๓.๘๓	.๖๓	มาก
๓. โรงเรียนของท่านมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์, พันธกิจ,นโยบายและเป้าหมายขององค์กรให้บุคลากรทราบ	๓.๖๕	.๕๙	มาก
๔. โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณล่วงหน้าและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา	๔.๕๑	.๕๐	มากที่สุด
๕. โรงเรียนของท่านมีการติดตาม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน	๔.๒๒	.๗๖	มาก
รวม	๔.๑๐	.๖๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ผู้บริหารและครูมีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณล่วงหน้าและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ($\bar{x} = ๔.๕๑$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์, พันธกิจ,นโยบายและเป้าหมายขององค์กรให้บุคลากรทราบ($\bar{x} = ๓.๖๕$)

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักประสิทธิภาพจำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักประสิทธิภาพ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน	๔.๗๐	.๔๖	มากที่สุด
๒. โรงเรียนของท่านมีการบริหารโดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานซึ่งมีการบริหารทรัพยากร ต้นทุนและงบประมาณ เหมาะสมกับองค์กร	๓.๖๕	.๖๒	มาก
๓. โรงเรียนของท่านมีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ	๓.๕๗	.๕๕	มาก
๔. โรงเรียนของท่านใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสมกับหน่วยงาน	๔.๒๒	.๕๙	มาก
๕. โรงเรียนของท่านมีกาเบิกจ่ายงบประมาณได้รวดเร็วตรงตามโครงการ/กิจกรรม และตรงตามระยะเวลาที่กำหนด	๓.๕๓	.๖๒	มาก
รวม	๓.๙๓	.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๕ ข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.70$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็นโรงเรียนของท่านมีกาเบิกจ่ายงบประมาณได้รวดเร็วตรงตามโครงการ/กิจกรรม และตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 3.53$)

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล
 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 ด้านหลักการตอบสนอง จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักการตอบสนอง	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีการจัดทำกระบวนการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ อย่างมีระบบและขั้นตอน ที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีการ ประกาศให้ทราบทั่วทั้งองค์กร	๔.๓๖	.๔๘	มาก
๒. โรงเรียนของท่านมีแผนการดำเนินการ หรือขั้นตอนที่สามารถสร้าง ความเชื่อมั่นและคาดหวังความสำเร็จได้	๔.๐๔	.๕๗	มาก
๓. โรงเรียนของท่านมีการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนใน การขอใช้งบประมาณให้กับบุคลากรทุกคน	๔.๗๓	.๔๕	มากที่สุด
๔. บุคลากรในโรงเรียนมีการขอเบิกจ่ายงบประมาณได้ถูกต้องตาม ขั้นตอนและวิธีการ	๓.๙๑	.๖๘	มาก
๕. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยืดถือ ประโยชน์ของผู้ใช้ บริการเป็นหลัก ไม่สิ้นเปลืองระยะทางและเวลา จนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ	๔.๔๕	.๕๐	มาก
รวม	๔.๓๐	.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการขอใช้งบประมาณให้กับบุคลากรทุกคน ($\bar{x} = ๔.๗๓$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น บุคลากรในโรงเรียนมีการขอเบิกจ่ายงบประมาณได้ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการ ($\bar{x} = ๓.๙๑$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล
 ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
 ด้านหลักการระมัดชอบ จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักการระมัดชอบ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑.โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ กำหนดไว้ มีการประเมินผล และติดตามการดำเนินงานอย่างมีความ รับผิดชอบ	๔.๕๒	.๕๐	มากที่สุด
๒. โรงเรียนของท่านมีการอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่อง	๓.๕๕	.๖๕	มาก

ระเบียบวิธีการใช้งบประมาณในสถานศึกษา			
๓. มีการดำเนินการพิเศษ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานงบประมาณอย่างจริงจัง	๔.๔๓	.๕๐	มาก
๔. โรงเรียนของท่านมีการบริหารทรัพยากร บุคคลภาระงานและงบประมาณ ตามความรับผิดชอบ โดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก	๔.๓๔	.๕๖	มาก
๕. โรงเรียนของท่านมีการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ	๔.๕๕	.๕๑	มากที่สุด
รวม	๔.๒๘	.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักภาระรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักภาระรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักภาระรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ($\bar{x} = ๔.๕๕$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักภาระรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องระเบียบวิธีการใช้งบประมาณในสถานศึกษา ($\bar{x} = ๓.๕๕$)

ตารางที่ ๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักความโปร่งใส จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านหลักความโปร่งใส	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในสถานศึกษา	๓.๙๒	.๖๕	มาก
๒. โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา	๔.๖๔	.๔๘	มากที่สุด
๓. โรงเรียนของท่านมีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน	๔.๒๕	.๖๖	มาก
๔. โรงเรียนของท่านได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก	๔.๕๖	.๕๑	มากที่สุด
๕. โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานตามแผนที่กำหนดเป็นระบบและตรวจสอบได้ และรายงานผลตามแผนบริหารงานของโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดแผนงาน	๔.๔๗	.๕๐	มาก
รวม	๔.๓๗	.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตาม

หลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการ
 ด้านงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ และมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ($\bar{x} =$
 4.64) ส่วนการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น
 โรงเรียนของท่านมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.92$)

ตารางที่ ๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้าน
 หลักการมีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีการประชุมร่วมกันในการวางแผนการใช้งบประมาณทุกครั้ง	๔.๗๓	.๔๕	มากที่สุด
๒. โรงเรียนของท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ	๔.๓๑	.๗๑	มาก
๓. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน โดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก	๔.๙๐	.๓๐	มากที่สุด
๔. โรงเรียนของท่านมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชนในการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี	๔.๘๔	.๓๗	มากที่สุด
๕. โรงเรียนของท่านกำหนดโครงการ/กิจกรรมภายในโรงเรียนโดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์/ความต้องการของนักเรียน	๔.๗๘	.๔๑	มากที่สุด
รวม	๔.๗๑	.๔๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน โดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก ($\bar{x} = 4.90$) ส่วนการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.31$)

ตารางที่ ๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้าน
 หลักการกระจายอำนาจ จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักการกระจายอำนาจ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณของ หน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา	๓.๙๐	.๗๒	มาก
๒. โรงเรียนของท่านมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย / แผนงานและปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียน	๔.๔๗	.๕๐	มาก
๓.โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานอย่างจริงจัง	๔.๖๘	.๔๘	มากที่สุด
๔. โรงเรียนของท่าน ผู้บริหารมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการ ดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการ ปฏิบัติงาน	๓.๗๓	.๗๓	มาก
๕. จัดโครงสร้างการบริหารงาน วัตถุประสงค์ ระบุภารกิจของบุคลากร ให้รู้ และ และเข้าใจหน้าที่ชัดเจน	๔.๗๕	.๔๓	มากที่สุด
รวม	๔.๓๑	.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรร
 มาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า การบริหาร
 งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหาร
 งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น จัดโครงสร้าง
 การบริหารงาน วัตถุประสงค์ ระบุภารกิจของบุคลากรให้รู้ และ และเข้าใจหน้าที่ชัดเจน ($\bar{x} = ๔.๗๕$) ส่วนการ
 บริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียน
 ของท่านมีโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณของหน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการ
 บังคับบัญชา ($\bar{x} = ๓.๙๐$)

ตารางที่ ๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลัก
 ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้าน
 หลักการนิติธรรม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านหลักการนิติธรรม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง หรือแนวบริหารงานในโรงเรียนและเอื้อต่อการควบคุม	๔.๐๐	.๖๕	มาก
๒. โรงเรียนของท่านมีการบริหารงาน การเงินและทรัพยากร เป็นไปตามระเบียบราชการ	๔.๙๔	.๒๔	มากที่สุด
๓. มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม	๓.๙๘	.๗๐	มาก
๔. กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง หรือแนวบริหารงานในโรงเรียน บุคลากรพร้อมใจและเต็มใจปฏิบัติ	๔.๙๗	.๑๗	มากที่สุด
๕. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค	๓.๘๒	.๗๐	มาก
รวม	๔.๓๔	.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = ๔.๙๘$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค ($\bar{x} = ๓.๘๒$)

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักความเสมอภาค จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านหลักความเสมอภาค	\bar{x}	S.D.	ระดับ
---------------------	-----------	------	-------

๑. ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน	๓.๗๖	.๖๒	มาก
๒. ส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบ วินัย ลงโทษผู้ประพฤติผิดตามระเบียบแบบแผน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค	๓.๙๖	.๓๘	มาก
๓. ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานของฝ่าย / กลุ่มสาระ ตามแผนปฏิบัติการอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา	๔.๔๕	.๕๐	มาก
๔. โรงเรียนของท่านมีการกำหนดแผนปฏิบัติงานตามความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาหน่วยงาน และปฏิบัติตามแผนงาน	๓.๙๔	.๕๔	มาก
๕. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	๕.๐๐	.๐๐	มากที่สุด
รวม	๔.๒๒	.๔๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาคอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ($\bar{x} = ๕.๐๐$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน ($\bar{x} = ๓.๗๖$)

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
๑. โรงเรียนของท่านมีการประชุมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ	๔.๘๘	.๓๓	มากที่สุด
๒. หน่วยงานของท่านมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ(ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน	๔.๙๗	.๑๗	มากที่สุด
๓. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอมติอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวม	๔.๙๓	.๒๖	มากที่สุด
๔. มีการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน / โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นไปตามข้อตกลงของบุคลากรในองค์กร	๔.๘๒	.๓๙	มากที่สุด

๕. โรงเรียนที่ท่านทำงานนั้น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในฝ่ายงานทุกระดับ มีกระบวนการสรรหาหรือเลือกสรร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	๓.๕๖	.๘๐	มาก
รวม	๔.๖๓	.๓๙	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น หน่วยงานของท่านมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ(ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน($\bar{x} = ๔.๙๗$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนที่ท่านทำงานนั้น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในฝ่ายงานทุกระดับ มีกระบวนการสรรหาหรือเลือกสรร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{x} = ๓.๕๖$)

๔.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล

ปัญหา อุปสรรค	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ (%)
๑. การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณ	๑๔	๗.๙๕
๒. ผู้บริหารแต่ละท่านมีหลักการบริหารที่แตกต่างกัน	๓	๑.๗๐
๓. มอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความสามารถ	๘	๔.๕๕
๔. ปัญหาด้านความเมตตา และขวัญกำลังใจ	๒	๑.๑๔
๕. ภาระงานกับขอบเขตเวลาไม่สมดุล	๗	๓.๙๘
๖. การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในองค์กร	๔	๒.๒๗
๗. นโยบายบางด้านในการบริหารงบประมาณไม่ชัดเจน	๓	๑.๗๐
๘. การปฏิบัติงานที่ไม่ทันกำหนดเวลา	๑๑	๖.๒๕
รวม	๕๒	๒๙.๕๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ มีผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ จำนวน ๕๒ คน จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕๕ พบว่า ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดในประเด็น การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณ จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๕ รองลงมาในประเด็น การปฏิบัติงานที่ไม่ทันกำหนดเวลา จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕ ประเด็น มอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความสามารถ จำนวน ๘ คน

คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๕ ประเด็น ภาระงานกับขอบเขตเวลาไม่สมดุล จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๙๘ ประเด็น การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในองค์กร จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ ประเด็น ผู้บริหารแต่ละท่านมีหลักการบริหารที่แตกต่างกัน และ นโยบายบางด้านในการบริหารงบประมาณไม่ชัดเจน จำนวน ๓ คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐ และ ประเด็น ปัญหาด้านความเมตตา และขวัญกำลังใจ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๔

ตารางที่ ๔.๑๙ ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล

ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ (%)
๑. ควรนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดี ผลเสียในการดำเนินงาน	๓	๑.๗๐
๒. ควรสังเกตพฤติกรรมของบุคลากรด้วยตนเองมากกว่าฟังจากคำบอกเล่า	๒	๑.๑๔
๓. ควรเพิ่มการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มาก/การให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาล	๕	๒.๘๔
๔. ต้องสำรวจความถนัดและความสมัครใจของบุคลากร แล้วจึงมอบหมายงาน	๒๑	๑๑.๙๓
๕. ให้กำลังใจและยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชา	๙	๕.๑๑
๖. บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานและรับทราบการดำเนินการ การเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการต่างๆ	๑๒	๖.๘๒
๗. ผู้บริหารทุกท่านได้ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงบประมาณ โรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีการพัฒนาที่เจริญยิ่งขึ้นไป	๘๙	๕๐.๕๗
รวม	๑๔๑	๘๐.๑๑

จากตารางที่ ๔.๑๙ มีผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ จำนวน ๑๔๑ คน จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑๑ พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดในประเด็น ผู้บริหารทุกท่านได้ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงบประมาณ โรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีการพัฒนาที่เจริญยิ่งขึ้นไป จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๗ รองลงมาในประเด็น ต้องสำรวจความถนัดและความสมัครใจของบุคลากร แล้วจึงมอบหมายงาน จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๓ ประเด็น บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานและรับทราบการดำเนินการ การเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการต่างๆ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๒ ประเด็นควรเพิ่มการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มาก/การให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาล จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔ ประเด็นควรนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดี ผลเสียในการดำเนินงาน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐ และประเด็น ควรสังเกตพฤติกรรมของบุคลากรด้วยตนเองมากกว่าฟังจากคำบอกเล่า จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๔

๔.๔ เทคนิคและวิธีการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขยายโอกาสและหลักธรรมาภิบาลที่ส่งเสริมการบริหารงบประมาณ

ความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๓ คน ที่มีต่อการบริหารงบประมาณโรงเรียน ตามหลักธรรมาภิบาล ๑๐ ด้าน โดยผู้บริหารแต่ละท่านได้เสนอแนวความคิดไว้ ดังต่อไปนี้

วิธีการบริหารงบประมาณ พบว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาและคุณภาพต่อผู้เรียน สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ **อธิปย์ อู่แก้ว** ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาจะเน้นที่งานฝ่ายวิชาการ การพัฒนาผู้เรียน ในการทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ต้องมีการวางแผนการใช้งบประมาณในรูปแบบแผนปฏิบัติการของโรงเรียนและบริหารให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีระบบการติดตามประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อการตรวจสอบ โดยมีตัวชี้วัดผลสำเร็จในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ เวลา ค่าใช้จ่าย และที่มาของงบประมาณต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน^๑ สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ **อุไร ปิ่นเงิน** ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนเป็นไปตามระบบของทางราชการ โดยมุ่งเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและความสมัครใจของคณะครู มีการวางโครงสร้างการทำงานและขอบเขตของบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน มีกระบวนการตรวจสอบที่โปร่งใส เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ทำงานร่วมกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจึงยึดหลักการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากที่สุด มีการชี้แจงผลดำเนินงานกับผู้ปกครอง ขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ในการสนับสนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายของโรงเรียนจากชุมชนและผู้ปกครอง ทำให้ได้รับความร่วมมืออย่างดี^๒ สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของ **ขวัญชัย คล้ายบุญมี** ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การบริหารงานงบประมาณเป็นไปตามระเบียบราชการ ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลเข้ามาบริหาร โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน วัด โดยเปิดโอกาสให้มีตรวจสอบได้ การบริหารงบประมาณต้องเป็นไปตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนโดยเกิดจากการวางแผนร่วมกันของคณะครูและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกิจกรรมต่างๆ ต้องเกิดประโยชน์แก่นักเรียน การควบคุมการเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบตามระเบียบที่กำหนด มีคณะทำงานที่ชัดเจน กระบวนการทำงานจึงยึดหลักความถูกต้องและรวดเร็ว ผู้บริหารต้องมีการติดตามผลการทำงานและกระจายอำนาจให้ครอบคลุมในทุกฝ่าย^๓

๔.๕ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นถึงการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตัดสินใจตามฉันทามติของที่ประชุมเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู นักเรียน ร่วมกันวางแผนพัฒนาโรงเรียน ร่วมมือกับวัดและชุมชนในการจัดการศึกษา การใช้งบประมาณ ผู้บริหารทำงานพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ ให้ร่วมกันวางแผนการบริหารงบประมาณในแต่ละ

^๑ สัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตะวันเรือง เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์รองผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๖๙ (คลองหลวง) เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ รองผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกลางคลองสาม เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ปีงบประมาณ คำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนและโรงเรียนเป็นสำคัญ มอบภาระงานตามความรู้ความสามารถ และความพึงพอใจส่งผลให้การบริหารงบประมาณของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาสมีประสิทธิภาพ เพราะอาศัยหลักธรรมาภิบาลทั้ง ๑๐ ด้าน มาช่วยส่งเสริมให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษา การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี รวม ๑๐ ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน และผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ผลการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑. ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ได้ดังนี้

๑. เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๑ และเป็นเพศชาย จำนวน ๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓๙

๒. ตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน ๑๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๕๕ เป็นครูการเงิน-พัสดุ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๓ เป็นผู้บริหารจำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕๒

๓. วุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีวุฒิกศศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๑๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๒ มีวุฒิกศศึกษาปริญญาโท จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๘

๔. ขนาดโรงเรียน พบว่า เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน ๕ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๕๖ เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน ๔ โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๔

๕. ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖๘ มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๖๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖๖ และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า ๕ ปี จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๖

๕.๑.๒ ระดับการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๑๐ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน และระดับมากจำนวน ๘ ด้าน โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักภาระรับผิดชอบ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักประสิทธิผล และด้านหลักประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตั้งรายละเอียดจำแนกเป็นรายด้านต่อไปนี้

๑. ผู้บริหารและครูมีการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลด้านด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณล่วงหน้าและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ($\bar{x} = ๔.๕๑$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์, พันธกิจ,นโยบายและเป้าหมายขององค์กรให้บุคลากรทราบ($\bar{x} = ๓.๖๕$)

๒. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๙๓$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ๑ ข้อ และอยู่ในระดับมาก ๕ ข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน($\bar{x} = ๔.๗๐$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักประสิทธิผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็นโรงเรียนของท่านมีการเบิกจ่ายงบประมาณได้รวดเร็วตรงตามโครงการ/กิจกรรม และตรงตามระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = ๓.๕๓$)

๓. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการขอใช้งบประมาณให้กับบุคลากรทุกคน ($\bar{x} = ๔.๗๓$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการตอบสนองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น บุคลากรในโรงเรียนมีการขอเบิกจ่ายงบประมาณได้ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการ ($\bar{x} = ๓.๙๑$)

๔. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการระมัดระวัง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๒๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการระมัดระวัง อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการระมัดระวัง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ ($\bar{x} = ๔.๕๕$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการระมัดระวัง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องระเบียบวิธีการใช้งบประมาณในสถานศึกษา ($\bar{x} = ๓.๕๕$)

๕. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตาม

หลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ และมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา ($\bar{x} = 4.64$) ส่วนการบริหารการศึกษาตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.92$)

๖. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนโดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก ($\bar{x} = 4.90$) ส่วนการบริหารการศึกษาตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ ($\bar{x} = 4.31$)

๗. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น จัดโครงสร้างการบริหารงาน วัตถุประสงค์ ระบุภารกิจของบุคลากรให้รู้ และ เข้าใจหน้าที่ชัดเจน ($\bar{x} = 4.75$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการกระจายอำนาจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณของหน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา ($\bar{x} = 3.90$)

๘. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.99$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักการนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนของท่านมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค ($\bar{x} = 3.92$)

๙. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาคอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด และการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ($\bar{x} = 5.00$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักสูตรมาภิบาลด้านหลักความเสมอภาค

มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน ($\bar{x} = 3.76$)

๑๐. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ อยู่ในระดับมากทุกข้อ และการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในประเด็น หน่วยงานของท่านมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ(ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน($\bar{x} = 4.87$) ส่วนการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในประเด็น โรงเรียนที่ท่านทำงานนั้น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในฝ่ายงานทุกระดับ มีกระบวนการสรรหาหรือเลือกสรร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{x} = 3.56$)

๕.๑.๒ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑. ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในข้อนี้ จำนวน ๕๒ คน จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕๕ พบว่า ปัญหา อุปสรรค การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดในประเด็น การบริหารงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติการของทางโรงเรียนที่ทำไว้ในแต่ละปีงบประมาณ จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๙๕ รองลงมาในประเด็น การปฏิบัติงานที่ไม่ทันกำหนดเวลา จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕ ประเด็น มอบหมายงานให้บุคลากรไม่ตรงกับความถนัด จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๕๕ ประเด็น ภาระงานกับขอบเขตเวลาไม่สมดุล จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๘ ประเด็น การสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรในองค์กร จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ ประเด็น ผู้บริหารแต่ละท่านมีหลักการบริหารที่แตกต่างกัน และ นโยบายบางด้านในการบริหารงบประมาณไม่ชัดเจน จำนวน ๓ คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐ และ ประเด็น ปัญหาด้านความเมตตา และขวัญกำลังใจ จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๔

๒. ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล มากที่สุดในประเด็น ผู้บริหารทุกท่านได้ควรนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงบประมาณ โรงเรียนทุกโรงเรียนจะมีการพัฒนาที่เจริญยิ่งขึ้นไป จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๗ รองลงมาในประเด็น ต้องสำรวจความถนัดและความสมัครใจของบุคลากร แล้วจึงมอบหมายงาน จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๓ ประเด็น บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องทำงานและรับทราบการดำเนินการการเบิกจ่ายงบประมาณในโครงการต่างๆ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๒ ประเด็นควรเพิ่มการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มาก/การให้ความรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาล จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๔ ประเด็นควรนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดี ผลเสียในการดำเนินงาน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๗๐ และประเด็น ควร

สังเกตพฤติกรรมของบุคลากรด้วยตนเองมากกว่าฟังจากคำบอกเล่า จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๑๔

๕.๒ อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถอภิปรายได้ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

๕.๒.๑ การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี ทั้ง ๑๐ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน ๒ ด้าน และคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ด้านหลักความโปร่งใสด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักภาวะรับผิดชอบ ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักประสิทธิผล และด้านหลักประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี ได้มีการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งต่อมาได้ออกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งมีผลให้การบริหารการศึกษามีอิสระมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงปรับเปลี่ยนการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี ได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารโรงเรียนได้มีส่วนผลักดันนโยบาย จึงทำให้การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลองหลวง จังหวัดพทุมธานี อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพรหมเมศวร์ คำมาบ ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๑ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือหลักความคุ้มค่า รองลงมาคือหลักความโปร่งใส ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือหลักนิติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า ได้ศึกษา การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้ง ๖ หลัก เรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของจำนง นานองตุม ได้ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔ พบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการ

ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยที่มีค่ามาก ๓ อันดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านหลักคุณธรรม รองลงมาได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านหลักความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทักษิณา เหลืองทวีผล** ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ โดยภาพรวม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สมคิด มาวงค์** ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พบว่า ผลการวิเคราะห์การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ดังนี้ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส

๕.๒.๒ เสนอแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

๑.หลักประสิทธิผล ผลการปฏิบัติราชการจะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ สถานศึกษาจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

๒.หลักประสิทธิภาพ การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี การออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปฏิบัติราชการตามภารกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

๓.หลักการตอบสนอง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลา ที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ควรมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นของ ผู้ใช้ บริการเป็นหลัก ไม่สิ้นเปลืองระยะทางและเวลา จนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการตอบสนองตาม ความคาดหวังความต้องการของผู้รับบริการ

๔.หลักความรับผิดชอบต่อสังคม มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุง ข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานงบประมาณอย่างจริงจัง รวมทั้งมีการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

๕. หลักความโปร่งใส มีกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในสถานศึกษาและจาก

หน่วยงานภายนอก การบริหารงานตามแผนที่กำหนดเป็นระบบและตรวจสอบได้ และมีรายงานผลตามแผนบริหารงานของโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดแผนงาน

๖. หลักการมีส่วนร่วม ควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอนหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ มีกระบวนการที่ผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

๗. หลักการกระจายอำนาจ มีโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณของหน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่บุคลากรโดยมุ่งเน้นการสร้างควมพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารควรมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

๘. หลักนิติธรรม ควรใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๙. หลักความเสมอภาค ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานของฝ่าย / กลุ่มสาระ ตามแผนปฏิบัติการอย่างเปิดเผย เทียบตรง การได้รับการปฏิบัติและได้รับการอย่างเท่าเทียมกันโดย ไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกรูปแบบ และอื่นๆ

๑๐. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอมติอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวมการหาข้อตกลงทั่วไป มีการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน / โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นไปตามข้อตกลงของบุคลากรในองค์กรภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑. ผู้บริหารควรนำข้อเสนอแนะของครู มาร่วมพิจารณาหาผลดี ผลเสียในการดำเนินงาน

๒. ผู้บริหารควรเป็นคนที่มีความหนักแน่นมั่นคง ยุติธรรม สังเกตพฤติกรรมของบุคลากรด้วยตนเองมากกว่าฟังจากคำบอกเล่าของบุคคลอื่น

๓. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

๔. ในการมอบหมายงานให้บุคลากรในโรงเรียนผู้บริหารควรพิจารณาความถนัดและความสมัครใจของบุคลากรเป็นหลักสำคัญ

๕. ผู้บริหารควรนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารการศึกษาตามนโยบายของรัฐให้มาก

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่จนถึงขนาดใหญ่พิเศษ
๒. ควรศึกษาบทบาทหน้าที่และความสำคัญของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
๓. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารการศึกษาของหน่วยงานของรัฐให้มากยิ่งขึ้น
๔. ควรนำผลการประกันคุณภาพมาใช้ควบคู่กับการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ :

(๑) หนังสือ :

.เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา , การงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530,
หน้า 2)
2526)

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, หน้า ๓๒.

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล(ม.ป.ท.,2546),6.

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ม.ป.ท.,2546),30 – 65.

กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ,40 – 41.

กิติมา ปรีดีติลล การบริหารการเงินโรงเรียน : หลักการและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
วิทยากร 2523) หน้า 19 - 20

ช.ช. (ไทย) ๒๘/๑๗๖/๑๑๒.

คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
(Good Governance Rating) โดยสำนักงาน ก.พ.ร. หน้า ๑

คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
(Good Governance Rating) โดยสำนักงาน ก.พ.ร. หน้า ๘-๙

จินดา สายคำ, “กลยุทธ์ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร”, หน้า ๓๐.

ไชยวัฒน์ คำชู, การบริหารการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : น้าฝนการพิมพ์,
๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

เทียนฉาย กิระนันท์ แผน โครงการและงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2530) หน้า 100 – 101

บุษบง ชัยเจริญวัฒน์, ดร. และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย,(สถาบันพระปกเกล้า
, ๒๕๔๖) : ๗.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), พระพุทธศาสนากับธรรมาภิบาล, พุทธจักร, ปีที่๖๑ ฉบับที่๘
(สิงหาคม ๒๕๕๐) ,หน้า ๖.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), หลักธรรมาภิบาลและประมุขศิลป์, (กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์ชัยมงคลพริ้นติ้ง, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๔.

เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา , การงบประมาณ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2530),
หน้า2

ไพศาล ชัยมงคล งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา ,
หน่วยที่11 – 15 (กรุงเทพฯ : ป. สัมพันธ์พานิชย์ , 2526) หน้า 13

รุ่ง แก้วแดง,โรงเรียนนิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด)

วิศิษฐ์ กมลานนท์, การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนแออัด, (กรุงเทพมหานคร : โรงเรียน
ประถมนนทบุรี, ม.ป.ป.), หน้า ๑๑.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, “เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการระดมการ
จัดสรร และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา,” (อัสสัมชัญ)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี
ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง, (ม.ป.ท., ๒๕๔๒), หน้า ๑

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการวิจัยเรื่องศึกษาแนวทางและมาตรการจูงใจในการระดม
ทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีของรัฐ(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา,
2544), 7-8.

สำนักนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,การบริหารการเงินในโรงเรียน มลรัฐ
ออสเตรเลียใต้(กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์,2543),7.

อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรสิทธิ์พันธ์,องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย “รายงาน
ผลการวิจัยเรื่อง องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย (องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศ
ไทย (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑),หน้า ๒๗.

อรพรรณ พรสีมา, รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตัวอย่างประสบการณ์ที่คัดสรร
โรงเรียนในโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น
, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔.

ส.ช. (ไทย) ๑๗/๙๔/๑๗๘-๑๘๐

สงศรี ชมพวงค์, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์, หน้า ๑๑๓.

ที. ปา. (ไทย) ๑๑/๘๑/๖๐

ไพศาล ชัยมงคล , งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
2526) , หน้า 6

ไพศาล ชัยมงคล , งบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ,
2526) , หน้า 29 - 32

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ,มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles กับการจัดทำงบประมาณระบบ
ใหม่ (กรุงเทพฯ: 2544.)

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ภาคผนวก 8 รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดเตรียมระบบการบัญชี และงบประมาณ (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.),6.

กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับปรับปรุง ๒๕๕๒-๒๕๕๙). (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๙), หน้า ๙

ป่วย อึ้งภาภรณ์ “งบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ “สำนักงานงบประมาณ 20 ปี (กรุงเทพฯ :บทวิจารณ์พิมพ์ 2522) หน้า 13-17

สำนักงานงบประมาณ, **ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2546** [ออนไลน์],เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2549 .เข้าถึงได้จาก <http://www.bb.go.th>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต ๑. ๒๕๔๖ ก.,ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๔๖ (ปทุมธานี : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานฯ).อัดสำเนา

สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2509 – 2510 , ภายใต้อำนาจ “งบประมาณ” โดยสำนักงานงบประมาณ สำนักงานนายกรัฐมนตรี , หน้า 4192 – 4193.

(๒) วิทยานิพนธ์

เกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, ๒๕๔๘).

ดวงดาว วงษ์พระลับ, “การศึกษาผลกระทบภายใน ในการบริหารงานคณบดีศึกษาวิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542)

ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๑), หน้า ๙๐

ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๙๙ – ๑๐๑.

ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๑๐๐.

ทักษิณา เหลืองทวีผล, “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต ๓”, หน้า ๑๐๑.

นิภาเพ็ญ เสมรสุต “การประเมินผลการวางแผนงบประมาณภายใต้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน:กรณีศึกษากรมทะเบียนการค้าและสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน” (เอกสารการวิจัยรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544)

นิรุทธ์ เข็มเงิน “การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของหน่วยงานปฏิบัติในส่วนภูมิภาค: กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก “ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,2546)

บุษบง ชัยเจริญ และบุญมี ลี, “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล”, รายงานการวิจัย สถาบันพระปกเกล้าพิมพ์ครั้งที่ ๒ ๒๕๔๔, หน้า ๗.

สมคิด มาวงศ์, “การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๔), หน้า ๓๒.

สุชิน เรืองบุญส่ง, “การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต ๒”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๑). หน้า ๑๙.

สุพรรณ สุวรรณนึ่ง, “การดำเนินงานงบประมาณในโรงเรียนประถมศึกษา”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร,2546)

อุทร พินิจมนตรี, “การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุโรงเรียนในสังกัดงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2540)

(๓) ออนไลน์

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : [http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม\(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗](http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗)

ราชกิจจานุเบกษา. ๒๕๕๓ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.(ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : [http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม\(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗\)](http://www.rachakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/E/098/62/ครูบ้านนอก.คอม(สืบค้นเมื่อ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๗)

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี “ธรรมาภิบาล”<http://th.wikipedia.org/wiki/ธรรมาภิบาล>,เข้าถึง เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๓.

(๔) ภาษาอังกฤษ

Andren C. Stedry, “Budgets : Definition and Scope , “Public Budgeting and Finance, RobertT.Golembiewski, ed. (Itasca, Ill, : Peacock Publishers, 1968) , p. 10.

Chester Arthur Woodard, Administrators' perceptions of internal auditing rolesand effectiveness in Texas and Big Twelve public universities (Texas : Texas SouthernUniversity, 2000), Abstract.

Geoffrey Newcombe,John MaCormick, Trust and Teacher Participation inSchool-based Financial Decision-Making,Australia(2001)[online].Abstract availablefrom:Su Library:Thailis File:ERIC Item:EJ629336

Geraldo Emmanuel Flowers, “ **An evaluation of the effect of agency condition on the implementation of Florida, s Performance – based Program Budgeting**”(Ph.D.dissertation. The Florida State University,1999)), “n.pag.”

Glenn A. Welsch , Budgeting : **Profit, Planning and Control** (Japan: Prentice –Hall ,1957),12 – 13

Kae H.Chung and Leeon C.Magginson,**Organization Behavior Development Managerial Skills** (New York:Harper and Row Pubisher,1981),120.

Lester R. Steig and E. Kemp Frederick, **School Personnel and In- Service Training Practices** (WestNyack N.V. : Parker Publishing Company, Inc., 1969) p. 79.

Luther Gulick, **Papers on the Science of Administration** (New York : Institute of PublicAdministration, 1973), p. 13.

Mark Allen Poisel, “**An evaluation of performance – based budgeting inFlorida community college system**” (Ed.D.dissertation,The Florida StateUniversity,1998)), “n.pag.”

Roe L. John and Edgar L. **Morphet, Financing the Public Schools** (Englewood New Jersey :Prentice Hall, Inc., 1960) , p.397.

Sonja Martin Poole, Degrees of accountability: **An analysis of charter schoolsand traditional public schools in America** (California: University of California, Berkeley,2007), Abstract.

Timothy Douglas Brooker, “ **A Policy analysis of performance – basedbudgeting in Arkansas higher education**”(Ed.D.dissertation,University OfArkansas,1998)), “n.pag.”

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๙

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางนิภา แสนคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวแสงเทียน นามสกุล จิตรโชติ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๕
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชัย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(นางนิภา แสนคำ)

วันที่...../...../.....

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๙

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสตกฤษ วิจิตพันธ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวแสงเทียน นามสกุล จิตรโชติ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๕
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชัย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(นายสตกฤษ วิจิตพันธ์)

วันที่...../...../.....

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๙

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายสมเกียรติ บาลลา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวแสงเทียน นามสกุล จิตรโชติ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๕
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชัย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(นายสมเกียรติ บาลลา)

วันที่...../...../.....

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๙

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นางศุภวรรณ การุญญะวีร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวแสงเทียน นามสกุล จิตรโชติ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๕
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชโย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(นางศุภวรรณ การุญญะวีร์)

วันที่...../...../.....

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๔๙

คณะกรรมการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๑-๘๖๐-๖๙๒๒

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน นายกฤษณะ เลิศวิฆานันท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวแสงเทียน นามสกุล จิตรโชติ รหัสประจำตัว ๕๙๐๑๒๐๒๐๔๕
นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ และเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือวิจัยดังกล่าว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน)

รักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วังน้อย

ประสานงานหลักสูตร

พระสุรชัย สุรชัย โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเรียบร้อยแล้ว

(นายกฤษณะ เลิศวิฆานันท์)

วันที่...../...../.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่องแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส
ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี”

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

๕ หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

๔ หมายถึง ปฏิบัติมาก

๓ หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

๒ หมายถึง ปฏิบัติน้อย

๑ หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขการบริหารงานงบประมาณตามหลัก
ธรรมาภิบาล

๒. โปรดอ่านคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามแต่ละส่วนให้เข้าใจก่อนตอบ และตอบแบบสอบถาม
ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง คำตอบครั้งนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านเพราะคำตอบของท่านจะเป็น
ความลับและจะไม่เปิดเผยใดๆ นอกจากนำผลงานต่างๆ ไปใช้ในการวิจัยเท่านั้น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของตัวท่านเองตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

๑. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

() ชาย () หญิง

๒. ตำแหน่ง

() ผู้บริหารโรงเรียน () ครูการเงิน-พัสดุโรงเรียน () ครูผู้สอน

๓. ระดับการศึกษา

() ปริญญาตรี () ปริญญาโท () ปริญญาเอก

๔. ขนาดโรงเรียน

() ขนาดเล็ก (นักเรียน ๑ - ๑๒๐ คน) () ขนาดกลาง (นักเรียน ๑๒๑ - ๕๐๐ คน)

() ขนาดใหญ่ (ตั้งแต่ ๕๐๐ คนขึ้นไป)

๕. ประสบการณ์ในการทำงาน

() น้อยกว่า ๕ ปี () ๕ - ๑๐ ปี () มากกว่า ๑๐ ปี

ตอนที่ ๒

การบริหารงานงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มุ่งที่จะตรวจสอบการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาขยายโอกาส เพื่อแสดงว่าผู้บริหารบริหารงานงบประมาณด้วยหลักธรรมาภิบาล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหาร โดย

- ระดับ ๕ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก
- ระดับ ๔ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับดี
- ระดับ ๓ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับพอใช้
- ระดับ ๒ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
- ระดับ ๑ หมายถึง การบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน

ตอนที่ ๑ โปรดอ่านข้อความทุกข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานของผู้บริหารในหน่วยงานของท่าน มีการบริหารงานด้านงบประมาณจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับใด

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐาน				
		5	4	3	2	1
หลักประสิทธิผล						
๑	โรงเรียนของท่านมีระบบโครงสร้างในการดำเนินงานบริหารงบประมาณสถานศึกษาที่ชัดเจน					
๒	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดเป้าหมาย โดยมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถปฏิบัติ และเกิดผลสัมฤทธิ์ได้					
๓	โรงเรียนของท่านมีการถ่ายทอดยุทธศาสตร์, พันธกิจ, นโยบายและเป้าหมายขององค์กรให้บุคลากรทราบ					
๔	โรงเรียนของท่านมีการวางแผนการใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณล่วงหน้า และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา					
๕	โรงเรียนของท่านมีการติดตาม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน					
หลักประสิทธิภาพ						
๖	โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้วยความรับผิดชอบ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานอย่างชัดเจน					
๗	โรงเรียนของท่านมีการบริหารโดยการกำหนดบุคลากรที่เหมาะสมกับภาระงานของหน่วยงานซึ่งมีการบริหารทรัพยากร ต้นทุนและงบประมาณ เหมาะสมกับองค์กร					
๘	โรงเรียนของท่านมีการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ					

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐาน				
		5	4	3	2	1
		๙	โรงเรียนของท่านใช้เทคนิค เทคโนโลยี กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสมกับหน่วยงาน			
๑๐	โรงเรียนของท่านมีการเบิกจ่ายงบประมาณได้รวดเร็วตรงตามโครงการ/กิจกรรม และตรงตามระยะเวลาที่กำหนด					
หลักการตอบสนอง						
๑๑	โรงเรียนท่านมีการจัดทำกระบวนการปฏิบัติงานด้านงบประมาณอย่างมีระบบและขั้นตอน ที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และมีการประกาศให้ทราบทั่วทั้งองค์กร					
๑๒	โรงเรียนของท่านมีแผนการดำเนินการ หรือขั้นตอนที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นและคาดหวังความสำเร็จได้					
๑๓	โรงเรียนของท่านมีการประชุมชี้แจงหลักการ/ระเบียบ/ขั้นตอนในการขอใช้งบประมาณให้กับบุคลากรทุกคน					
๑๔	บุคลากรในโรงเรียนมีการขอเบิกจ่ายงบประมาณได้ถูกต้องตามขั้นตอนและวิธีการ					
๑๕	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดกระบวนการดำเนินงานที่ยึดถือประโยชน์ของผู้ใช้บริการเป็นหลัก ไม่สิ้นเปลืองระยะทางและเวลา จนทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ					
หลักการรับผิดชอบต่อสังคม						
๑๖	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีการประเมินผล และติดตามการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม					
๑๗	โรงเรียนของท่านมีการอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องระเบียบวิธีการใช้งบประมาณในสถานศึกษา					
๑๘	มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานงบประมาณอย่างจริงจัง					
๑๙	โรงเรียนของท่านมีการบริหารทรัพยากร บุคลากร งานและงบประมาณ ตามความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดการมีส่วนร่วมเป็นหลัก					
๒๐	โรงเรียนของท่านมีการรายงานผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณ					
หลักความโปร่งใส						
๒๑	โรงเรียนของท่านมีคณะกรรมการตรวจสอบภายในสถานศึกษา					
๒๒	โรงเรียนของท่านมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคณะกรรมการเพื่อเป็นองค์ประกอบในการพิจารณา					
๒๓	โรงเรียนของท่านมีระเบียบ กฎเกณฑ์ วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรที่ชัดเจน					
๒๔	โรงเรียนของท่านได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก					
๒๕	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงานตามแผนที่กำหนดเป็นระบบและตรวจสอบได้ และรายงานผลตามแผนบริหารงานของโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดแผนงาน					
หลักการมีส่วนร่วม						

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐาน				
		5	4	3	2	1
๒๖	โรงเรียนของท่านมีการประชุมร่วมกันในการวางแผนการใช้งบประมาณทุกครั้ง					
๒๗	โรงเรียนของท่านให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ					
๒๘	เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียนโดยยึดหลักเป้าหมายของหน่วยงานเป็นหลัก					
๒๙	โรงเรียนของท่านมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน ในการใช้งบประมาณประจำปี					
๓๐	โรงเรียนของท่านกำหนดโครงการ/กิจกรรมภายในโรงเรียนโดยมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์/ความต้องการของนักเรียน					
หลักการกระจายอำนาจ						
๓๑	โรงเรียนของท่านมีโครงสร้างการบริหารงานงบประมาณของหน่วยงานที่เชื่อมต่อกันในการปฏิบัติงานตามสายการบังคับบัญชา					
๓๒	โรงเรียนของท่านมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย / แผนงานและปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียน					
๓๓	โรงเรียนของท่านมีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม แก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานอย่างจริงจัง					
๓๔	โรงเรียนของท่าน ผู้บริหารมีการมอบอำนาจในการตัดสินใจในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานอย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน					
๓๕	จัดโครงสร้างการบริหารงาน วัตถุประสงค์ ระบุภารกิจของบุคลากรให้รู้ และเข้าใจหน้าที่ชัดเจน					
หลักนิติธรรม						
๓๖	บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลง หรือแนวบริหารงานในโรงเรียนและเอื้อต่อการควบคุม					
๓๗	โรงเรียนของท่านมีการบริหารงาน การเงินและทรัพยากร เป็นไปตามระเบียบราชการ					
๓๘	มีการกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม					
๓๙	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อตกลง หรือแนวบริหารงานในโรงเรียน บุคลากรพร้อมใจและเต็มใจปฏิบัติ					
๔๐	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของบุคลากรและถือปฏิบัติโดยเสมอภาค					
หลักความเสมอภาค						
๔๑	ผู้บริหารของท่านให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน โดยเท่าเทียมกัน					
๔๒	ส่งเสริมให้บุคลากรมีระเบียบ วินัย ลงโทษผู้ประพฤติผิดตามระเบียบแบบแผน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค					

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐาน				
		5	4	3	2	1
๔๓	ผู้บริหารสนับสนุนการดำเนินงานของฝ่าย / กลุ่มสาระ ตามแผนปฏิบัติการอย่างเปิดเผย ตรง					
๔๔	โรงเรียนของท่านมีการกำหนดแผนปฏิบัติงานตามความสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาหน่วยงาน และปฏิบัติตามแผนงาน					
๔๕	ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน					
หลักมุ่งเน้นฉันทามติ						
๔๖	โรงเรียนของท่านมีการประชุมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ					
๔๗	หน่วยงานของท่านมีการตัดสินใจเรื่องสำคัญโดยใช้ฉันทามติ(ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ) โดยให้ถือปฏิบัติทุกคนเท่าเทียมกัน					
๔๘	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเสนอมติอันที่จะก่อให้เกิดผลกระทบโดยภาพรวม					
๔๙	มีการใช้จ่ายเงินของโรงเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน / โครงการ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นไปตามข้อตกลงของบุคลากรในองค์กร					
๕๐	โรงเรียนที่ท่านทำงานนั้น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในฝ่ายงานทุกระดับ มีกระบวนการสรรหาหรือเลือกสรร โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเพิ่มเติม

๓.๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขตามหลักธรรมาภิบาล

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๓ หลักการ/แนวทาง หรือวิธีการบริหารแบบใด ที่ท่านนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณภายใน
สถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.๔ ข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นางสาวแสงเทียน จิตรโชติ
- เกิด : วันศุกร์ ที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙
- การศึกษา : พ.ศ. ๒๕๔๒ ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนามนราษฎร์สงเคราะห์
พ.ศ. ๒๕๔๕ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนนามนพิทยาคม
พ.ศ. ๒๕๔๘ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนนามนพิทยาคม
พ.ศ. ๒๕๕๒ ปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม คณะศิลปศาสตร์
และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
พ.ศ. ๒๕๕๔ ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู สาขา วิชาชีพครู คณะศิลปศาสตร์
และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
- การทำงาน : พ.ศ. ๒๕๕๘ - ปัจจุบัน ครู โรงเรียนวัดตะวันเรือง
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ ๙/๒ หมู่ ๑๑ ตำบลคลองสี อำเภอกองหลวง
จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ ๑๒๑๒๐